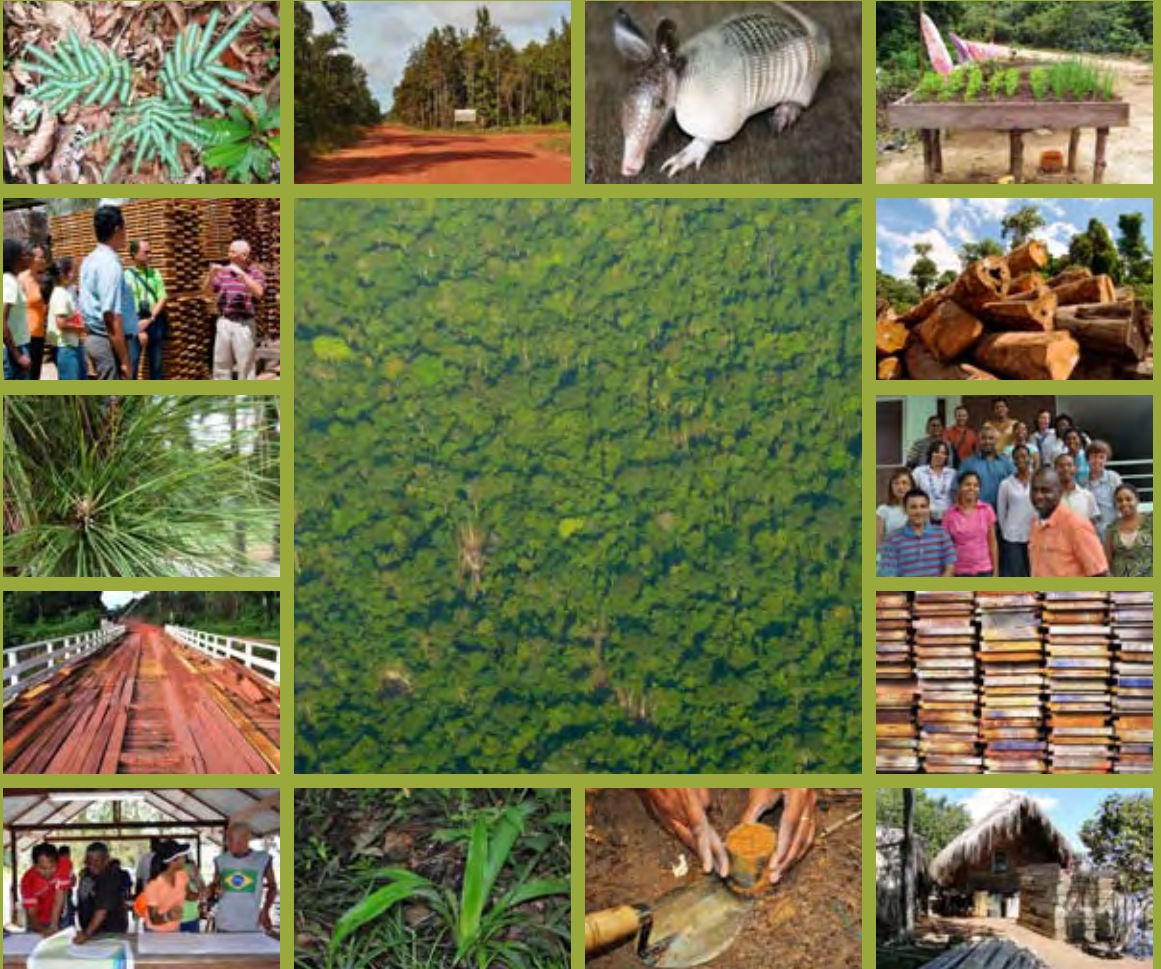

Making knowledge work for forests and people

Tropenbos International Suriname Jaarverslag 2010

Making Knowledge Work
for
Forests and People

Tropenbos International Suriname
Jaarverslag
2010

Colofon

Tropenbos International Suriname geeft met dit jaarverslag een overzicht van haar programma en van activiteiten die samen met haar partners zijn uitgevoerd in 2010.

Paramaribo, Suriname – mei 2011

www.tropenbos.org

Samenstellers

Rudi van Kanten

Sietze van Dijk

Vanessa Simson

Astra Singh

Opmaak

Rutger de Wolf, Environmental Services & Support NV, Paramaribo - Suriname

Foto's

Astra Singh (p. 7, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 22, 25, 26, 34, 41, 42, 46, 48, 49, 51, 52, cover)

Rudi van Kanten (p. 6, 8, 29, cover)

Sietze van Dijk (cover)

Ivan Karnadi (cover)

Fred Hoogervorst (cover)

Rutger de Wolf (cover)

Druk

NV Drukkerij Leo Victor, Paramaribo - Suriname

Copyright

© mei 2011, Tropenbos International Suriname

Inhoud

Afkortingen	4
Voorwoord	7
De missie van Tropenbos International	9
Werklocaties	13
Internationaal	13
Nationaal	14
Activiteiten	17
Programma ontwikkeling	17
Schematisch overzicht	19
Projecten	21
Thema's	28
Management	43
TBI Suriname Staf	43
TBI Suriname Bestuur	44
Binational Committee (BNC)	45
Management structuur	45
Partners	47
Financiën 2010	49
Bijlagen	53
Bijlage I Publicatielijst TBI Suriname	53
Bijlage II Overzicht van CBN goedgekeurde projecten	56
Bijlage III 2010 in vogelvlucht	58

Afkortingen

ACT	Amazon Conservation Team
AdeKUS	Anton de Kom Universiteit van Suriname
Alterra	Onderzoeksinstituut van Wageningen Universiteit
BBS	Nationaal Herbarium van Suriname
BIC	Baseline Inventory Carbon
CBN	Capaciteitsfonds Bos en Natuur
CELOS	Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Suriname
CGO	Competentie Gericht Onderwijs
CI	Conservation International
CIFOR	Center for International Forest Research
CMO	Centrum voor Milieu Onderzoek
CMS	CELOS Management Systeem
CNA	Capacity Needs Assessment
CoP	Code of Practice - Praktijkrichtlijnen voor duurzaam bosbeheer
CoP	Conference of Parties
CSM	Chainsaw Milling
CSME	Caribbean Single Economy & Market
dbh	diameter op 1,3 m borsthoogte
DTM	Domestic Timber Market
ESS	Environmental Services & Support
ETFRN	European Tropical Forest Research Network
FAM	Forest Carbon Assessment and Monitoring
FTeW	Faculteit der Technologische Wetenschappen van de AdeKUS
FSC	Forest Stewardship Council
GIS	Geografische Informatie Systemen
HI	Ministerie van Handel en Industrie
IFF	Infrastructure and Forest Fragmentation
IGSR	Institute for Graduate Studies and Research
IOL	Instituut voor de Opleiding van Leraren
JSOOC	Jan Starke Opleidings- en Ontspannings Centrum
KKF	Kamer van Koophandel en Fabrieken
MCB	MSc in Conservation Biology
METS	Movement for Eco Tourism in Suriname
MINOV	Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling
MLA	Multidisciplinary Landscape Assessment

MTP	Minor Timber Products
NARENA	Natural Resources and Environmental Assessment; afdeling van CELOS
NATIN	Natuur-Technisch Instituut
nfp	National forest programme
NICHE	Netherlands Initiative for Capacity development in Higher Education
NTFP	Non-Timber Forest Products
NUFFIC	Netherlands Organization for International Cooperation in Higher Education
NZCS	Nationale Zoölogische Collectie Suriname
OAS	Organisatie van Amerikaanse Staten
PAS	Pater Ahlbrinck Stichting
PHS	Platform Houtsector Suriname
PTC	Poly-Technisch College
QSJ	Quarterly Specialist Journal – Vakblad Bos & Natuur
REDD+	Reducing Emissions from Deforestation and Forest Degradation while fostering conservation, sustainable management of forests and enhancement of forest carbon stocks
RGB	Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer
SBB	Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht
SCF	Suriname Conservation Foundation
SFS	Stichting Film Suriname
SWI	Stichting Wetenschappelijke Informatie
TKF III	Transfer of Knowledge on Forests (phase III)
UBC	Bachelor Curriculum Forest & Nature Management van AdeKUS
UNDP	United Nations Development Programme
UWI	University of the West Indies
VHL	Van Hall Larenstein Universiteit van Toegepaste Wetenschappen (NL)
VIDS	Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname
WUR	Wageningen University and Research (NL)
WWF	World Nature Fund Guianas
YPN	Young Professionals Network

Gehanteerde koers: SRD 3,60 = € 1,00

Voorwoord

Tropenbos International (TBI) is een kennis gerichte organisatie die in 1986 is opgericht in Wageningen, Nederland. Sinds 2003 behoort TBI Suriname tot de programma's verspreid over zeven landen in drie continenten. Om onze nationale partners en overige belangstellenden goed te informeren produceren wij vanaf 2009, in aanvulling op het Engelstalige jaarverslag van het totale TBI programma, een Nederlandstalig jaarverslag van het TBI Suriname programma.

In dit jaarverslag geven wij een uiteenzetting van ons programma en de diverse projecten welke wij in 2010 samen met onze partners hebben uitgevoerd. Wij opereren binnen drie hoofdthemas: Bos en bosbouw, Natuur en Natuurbeheer en Forest Dependent Livelihoods met speciale aandacht voor kennis, capaciteitsontwikkeling, organisatie en dialoog. Achtereenvolgens behandelen wij de thema's Duurzaam bosbeheer, Hout productie en –bewerking, Forest Dependent Livelihoods, Studentenonderzoek, Capaciteitsopbouw en Communicatie.

Bossen vormen een cross-cutting thema en raken de publieke sector, de private sector, het maatschappelijk middenveld en de mensen en gemeenschappen die in min of meerdere mate afhankelijk zijn van het bos. TBI Suriname draagt met haar activiteiten bij aan een verhoogde stroom aan kennis en informatie over bossen. Dit op haar beurt bevordert het nemen van de juiste beslissingen voor een optimale benutting van de natuurlijke hulpbron bos en de menselijke capaciteit die daarmee is verbonden.

Medio 2011 loopt de 5-jarige projectcyclus van het TBI Suriname programma ten einde. Met ons allen zien wij de goedkeuring van de nieuwe 5-jarige cyclus tegemoet zodat wij met onze partners verder kunnen werken aan 'het laten werken van kennis en informatie voor mensen en bossen'.

Dr. Rudi F. van Kantén (Agroforester)

Programme Director

De missie van Tropenbos International

Onze missie is het verbeteren van bosbeleid en bosbeheer ten gunste van mensen, natuurbehoud en duurzame ontwikkeling.

Miljoenen mensen in de tropen zijn in hun dagelijks bestaan afhankelijk van het bos, en toch wordt het belang van deze natuurlijke hulpbron nog vaak ondergewaardeerd en bedreigd in haar integriteit. In de loop der jaren is Tropenbos International (TBI) uitgegroeid tot een belangrijk platform voor kennisuitwisseling en dialoog in relatie tot de bossen- en ontwikkelingsvraagstukken in de tropen. TBI heeft zich een positie verworven in het genereren van kennis en het ontwikkelen van zowel individuele als institutionele capaciteit, het faciliteren van dialoog en het versterken van de relaties tussen nationale bossenthema's en het internationale bossendebat. Verbeterde kennis, capaciteit en dialoog dragen zodoende bij aan een beter beleid en beheer van het bos. TBI functioneert als intermediair tussen onderzoek en onderwijs en tussen beleid en beheer.

De TBI benadering van vraagstukken kenmerkt zich door het ontwikkelen en uitvoeren van multidisciplinaire onderzoeks- en capaciteitsopbouw programma's. Dit onderzoek in de verschillende landenprogramma's is steeds gebaseerd op de lokaal geïdentificeerde knelpunten in de bossector, waarbij tegelijkertijd gewerkt wordt aan de opbouw van adequate individuele en institutionele capaciteit voor het doen van onderzoek en het toepassen van de nieuw verworven kennis. Daarnaast wordt het onderzoek binnen de landenprogramma's mede bepaald door de internationale bossenagenda en, omgekeerd, voeden de uitkomsten hiervan het internationale bossendebat met kennis en ervaringen.

TBI programma's worden uitgevoerd in samenwerking met organisaties met verschillende interesses, belangen en verantwoordelijkheden in relatie tot bos en bosbouw. Universiteiten en onderzoeksinstituten zijn verantwoordelijk voor het onderzoek en de capaciteitsopbouw, terwijl partners vanuit het bosbeleid en -beheer de inhoudelijke thema's bepalen en daarmee richting geven aan de landenprogramma's en projecten. De

lokale partners hebben een leidende rol in de implementatie van het programma en de noordelijke, voornamelijk Nederlandse partners spelen een belangrijke ondersteunende rol. TBI zelf faciliteert de partnerschappen en de activiteiten die daaruit volgen en vertaalt de resultaten in toepasbare informatie naar beleidsmakers en bosbeheerders.

In de loop der jaren heeft TBI zich ontwikkeld tot een organisatie die 'kennis laat werken voor bossen en mensen' door deze kennis een belangrijke rol te laten spelen in de goed onderbouwde besluitvorming in beleid en beheer van tropische bossen. Onze langdurige lokale aanwezigheid en het vermogen om lokale, nationale en internationale partners bij elkaar te brengen maken ons een vertrouwde partner in duurzame ontwikkeling.

Werklocaties

Internationaal

Tropenbos International is een internationale organisatie gevestigd in zeven landen in de drie grote bosregio's in de tropen: Afrika (Ghana, Democratische Republiek Congo, Kameroen), Zuidoost Azië (Indonesië, Viet Nam) en Zuid Amerika (Colombia, Suriname). Het hoofdkantoor is gevestigd te Wageningen, Nederland. De organisatie werd opgericht in 1986 in reactie op de voortdurende bezorgdheid over de degradatie en het verdwijnen van tropische regenwouden wereldwijd. Een deel van haar missie was het mobiliseren van onderzoekscapaciteit en het binnenhalen van kennis van, onder andere, Nederlandse universiteiten. Tevens richtte zij zich op het opzetten van onderzoeksprogramma's in een aantal tropische boslanden.

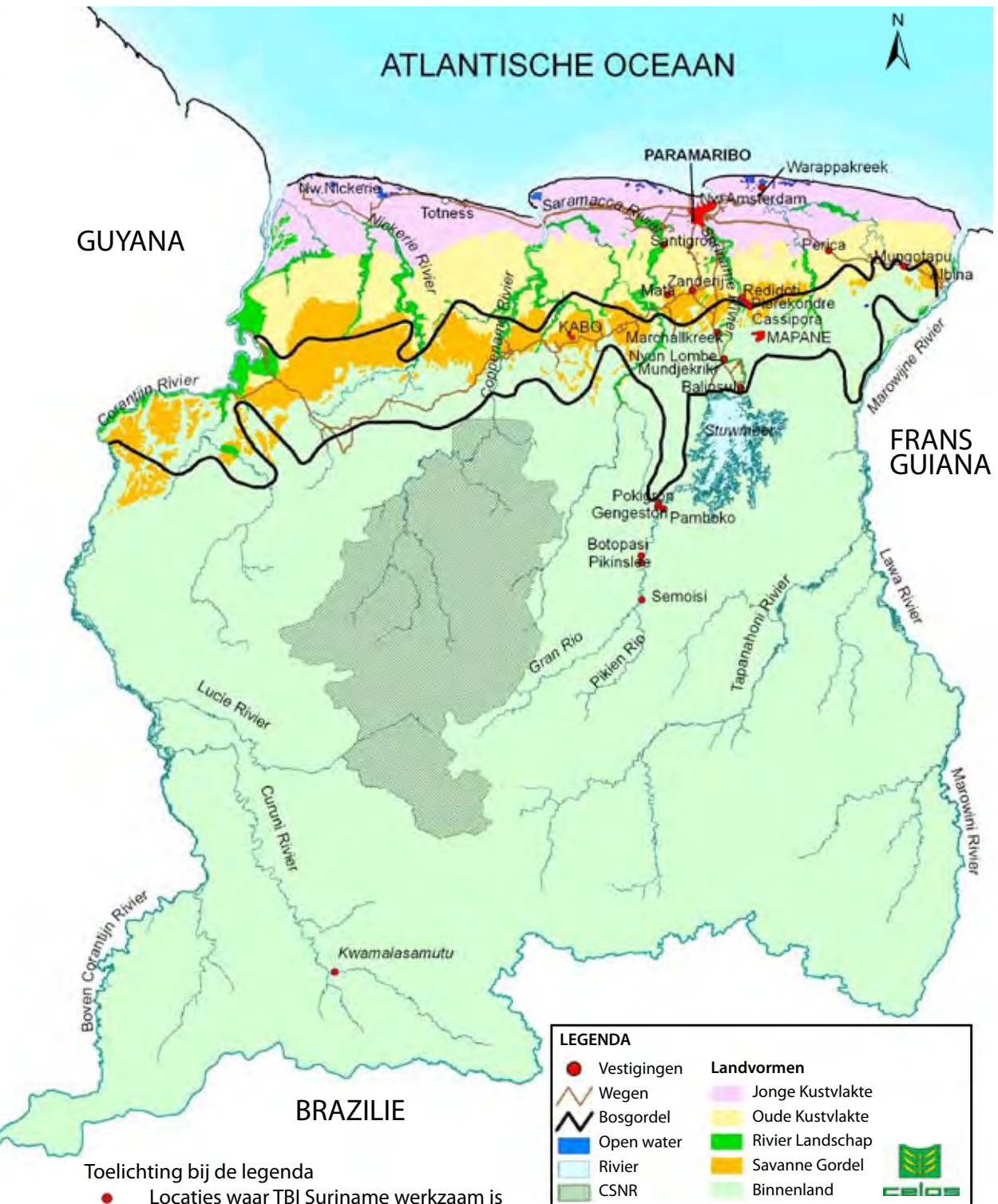

Nationaal

Samen met haar partners werkt TBI Suriname op verschillende locaties, zoals aangegeven in de kaart hiernaast.

De aanduiding is in enkele gevallen algemeen aangegeven zoals voor het Multi-disciplinary Landscape Assessment project welke een werkuitvoering kent in de regio van o.a. Cassipora, Pierre Kondre en Redi Doti. In andere gevallen is het niet mogelijk alle locaties specifiek aan te duiden, aangezien het om projecten gaat met een zeer uitgestrekt gebied als werkveld zoals het project van de Stichting Samarja die haar activiteiten uitvoert over een groot aantal dorpen in het binnenland met ondersteuning van het Capaciteitsfonds Bos en Natuur.

Activiteiten

Programma ontwikkeling

Onderwerpen die van belang zijn geweest voor de TBI Suriname programma ontwikkeling in 2010 zijn hieronder uitgewerkt.

Kennis

Gebaseerd op uitvoerige multi-stakeholder consultaties in 2004/05 zijn de inhoudelijke thema's van het TBI Suriname programma vastgesteld; een opsomming van onderwerpen waarbinnen nieuwe kennis en inzichten kunnen bijdragen aan beter beleid en beheer van het Surinaamse bos in al haar facetten. Deze thema's en onderwerpen zijn:

- Bos en Bosbouw
  - Definitie van duurzaam bosbeheer en certificering
  - Implementatie van het CELOS Management Systeem
  - Kosten en baten van houtoogst en houtverwerking
- Natuur en Natuurbeheer
  - Beheer en gebruik van beschermde gebieden in samenwerking met bewoners
  - Waardering van bosgerelateerde milieudiensten
  - Duurzame oogst van niet-hout bosproducten
- Forest Dependent Livelihoods
  - Het belang van het boslandschap in relatie tot de bestaanszekerheid van in stamverband levende tribale gemeenschappen

Capaciteit

Naast het vergroten van 'kennis' binnen deze thema's richt het TBI Suriname programma zich op de ontwikkeling van adequate capaciteit, zowel individueel als op het niveau van organisaties. Hiervoor is de basis gelegd in de, in 2005 ontwikkelde, 'strategie voor capaciteitsopbouw' waarbij enerzijds is uitgegaan van het creëren van mogelijkheden voor capaciteitsontwikkeling binnen thematische projecten, maar anderzijds ook het initiëren van projecten welke primair gericht zijn op capaciteitsopbouw.

Terwijl de TBI programma's vooral zijn gericht op hoger en universitair kader, kent Suriname ook een tekort aan competente medewerkers op het operationele en leidinggevende niveau (lager- en middenkader). Om ook hierin een bijdrage te kunnen leveren, is in 2008 de basis gelegd voor het Capaciteitsfonds Bos & Natuur (CBN) dat, gefinancierd door de Nederlandse Ambassade in Paramaribo, onder het beheer is gesteld van TBI Suriname. Het CBN fonds is formeel gestart op 24 februari 2009 en voor de duur van vier jaren (2009-2012). In 2009 en 2010 werden er respectievelijk 10 en 13 projecten goedgekeurd door de CBN beoordelingscommissie. In totaal is er door het CBN aan de uitvoering van deze projecten respectievelijk SRD 391.000,- en SRD 896.000,- bijgedragen.

TBI Suriname heeft in 2010 een belangrijke aanzet gegeven tot de ontwikkeling van de algemene TBI alumnistrategie, gericht op het optimaal benutten van het contact met en tussen personen die hebben geparticipeerd aan Tropenbos trainingen. Als uitvloeisel hiervan is in Suriname de aanzet gegeven tot het oprichten van een Young Professionals Network (YPN) dat in 2011 verder gestalte zal krijgen. Het YPN houdt zich bezig met het bevorderen van de informatiestroom en het organiseren van educatieve activiteiten.

Communicatie

In het 'laten werken van kennis voor bossen en mensen' vormt communicatie een belangrijke schakel tussen de verworven 'kennis' en de toepassing hiervan. Als zodanig worden de uitkomsten van onderzoek verwerkt tot informatie, bijvoorbeeld middels publicaties, waardoor de opgedane kennis bereikbaar is voor de doelgroepen en overige belangstellenden.

Een uitvoering van de Communicatie Strategie is het uitbrengen van edities 1 – 4 van het Vakblad Bos & Natuur, respectievelijk in de maanden januari, april, juli en oktober 2010. Voor een overzicht van alle verschenen publicaties wordt verwezen naar bijlage 1 van dit jaarverslag.

Tropenbos International

Naast de bovengenoemde ontwikkelingen binnen het TBI Suriname programma is in 2010 ook een bijdrage geleverd aan de verdere ontwikkeling van het internationale TBI programma. Dit betreft de al eerder genoemde TBI alumni-strategie, en daarnaast met name het werken aan de Tropenbos strategie 2011-2016 en het voorbereiden van een evaluatie van de periode 2006 – 2010 die in begin januari 2011 zal starten als onderdeel van een totale evaluatie van het Tropenbos International programma. Deze evaluatie dient ook als input voor het vervolg van de volgende 5 jarige fase van het project (2011 – 2016).

Schematisch overzicht

De TBI Suriname projecten zijn inhoudelijk vaak een combinatie van de kernactiviteiten van TBI: onderzoek, capaciteit en communicatie. Tabel 1 geeft een overzicht van de projecten zoals deze momenteel binnen het TBI Suriname programma worden uitgevoerd, waarmee de relatie tussen het programma en de projecten is gevisualiseerd. De gebruikte afkortingen verwijzen naar de beschrijving van de projecten in de volgende paragraaf. Het hierbij genoemde jaartal geeft aan wanneer dit betreffende project is gestart.

Tabel 1: Overzicht TBI Suriname programma projecten in relatie tot drie kennis thema's, capaciteit en communicatie (periode 2005 – 2010)

Thema Project	Kennis			Capaciteit	Communicatie
	Bos en Bosbouw	Natuur en Natuurbeheer	Forest Dependent Livelihoods		
2005					
CMS	■	■		■	■
2007					
MLA		■	■	■	■
QSJ	■	■	■	■	■
2008					
GLW	■	■		■	
UBC				■	■
CBN	■	■	■	■	■
2009					
TKF III	■	■	■	■	■
BIC	■				
MSN	■		■	■	
MTP	■			■	■
FCP	■			■	
IFF	■	■	■	■	
2010					
MCB		■		■	
DTM	■			■	■
FAM		■		■	
BYS		■			■

Verklaring kleurvlakken:

- Het project draagt primair bij aan dit specifiek thema
- Het project draagt secundair bij aan dit specifiek thema
- Het project vertoont raakvlak met dit thema

Projecten

TBI Suriname initieert samen met haar partners projecten om invulling te geven aan behoeften vanuit de gemeenschap, conform de missie van Tropenbos International. De activiteiten van TBI Suriname in 2010 zijn grotendeels in de hieronder vermelde projecten ondergebracht.

CMS I	Basics of the CELOS Management System: principles, implementation, results and experiences so far		
Partners	WUR, CELOS, WWF Guianas, TBI Suriname		
Financiering	WWF Guianas, TBI Suriname		
Doelstelling	Samenvoegen van data, informatie en ervaringen met betrekking tot het CELOS Management Systeem in de vorm van een synthese verslag ter publicatie.		
Hoofd TBI Thema	Forest products and trade		
Projectduur	2005-2011	Projectbudget	€ 26.650,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Gereedkomen van het concept manuscript en opstarten van de eindredactie; - Productie en uitzending van de video 'De CELOS Proefperken: Een noodzakelijk goed!' in maart 2010. 		

MLA	Multidisciplinary Landscape Assessment in the Carolina Area		
Partners	CELOS, NB, VIDS, Culture Com, SWI, TBI Suriname		
Financiering	TBI Suriname		
Doelstelling	Het creëren van kennis en begrip over het Carolina landschap, district Para, middels gezamenlijk onderzoek met plaatselijke Inheemse dorpen. Hiermee een bijdrage leveren aan verbetering van de leefomstandigheden en armoede bestrijding gebaseerd op de potentie van het landschap en de wensen van de lokale gemeenschap. Op basis van deze informatie worden verdere activiteiten ontplooid.		
Hoofd TBI Thema	Forest dependent livelihoods		
Projectduur	2008-2011	Projectbudget	€ 90.000,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Socio-economische en bio-fysische inventarisaties door respectievelijk, SWI en CELOS, met hierin participatie van de lokale bevolking, overige partners en studenten; - Incorporeren van de MLA ervaringen in colleges die verzorgd worden op de AdeKUS. 		

QJ	Strengthening the forest network in Suriname through the magazine 'Vakblad Bos & Natuur'		
Partners	CELOS, ESS, WWF Guianas, TBI Suriname		
Financiering	WWF Guianas, TBI Suriname		
Doelstelling	Verbetering van communicatie en dialoog, en uitwisseling van kennis, informatie en ideeën door een forum hiervoor te creëren voor de bos- en natuursector.		
TBI Thema	Communicatie		
Projectduur	2009-2011	Projectbudget	€ 45.255,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Launch QJ, oplevering en gratis distributie (1000 exemplaren) van vier edities en ontwikkeling van de website (www.vakbladbosennatuur.org); - Trainen van 20 personen in 'effectief schrijven'; - Trainen van 11 (contact)redacteuren. 		

GWL	Resilience of Anuran Community against Logging Disturbance		
Partners	NZCS, WUR, TBI Suriname		
Financiering	TBI Suriname		
Doelstelling	Het bepalen van de impact van houtkap (volgens het CMS) op het herstellingsvermogen van het ecosysteem door onderzoek in de Kabo plot op voorkomens van kikkers, welke worden gezien als een belangrijke indicator van onverstoorde ecosystemen.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2009-2011	Projectbudget	€ 9.600,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - MSc thesis 'Long Term Recovery of Anurans from Selective Logging Disturbance'; - Voorbereiding van additionele metingen in januari en juni 2011. 		

UBC	Upgrading and modulating the curricula of the Forest and Nature Orientation within the Faculty of Technological Sciences of the Anton de Kom University of Suriname		
Partners	AdeKUS, Van Hall Larenstein University of Applied Sciences (VHL), TBI Suriname		
Financiering	AdeKUS, VHL, TBI Suriname		
Doelstelling	Verbetering van het BSc curriculum van de Bos en Natuur studierichtingen binnen de FTeW van de AdeKUS, door middel van het aanbieden van gestructureerd, modern modulair onderwijs en 'refresher' trainingen.		
TBI Thema	Capaciteitsopbouw		
Projectduur	2008-2011	Projectbudget	€ 49.690,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Vijfdaagse workshop 'Competentie Gericht Onderwijs' en verslaglegging; - Focusgroepgesprekken met toekomstige werkgevers in de bos en natuur sector; - Finaal Capacity Needs Assessment rapport. 		

CBN	Capaciteitsfonds Bos en Natuur		
Partners	NEDAM, TBI Suriname		
Financiering	NEDAM		
Doelstelling	Het Capaciteitsfonds Bos en Natuur is bedoeld ter stimulering en ondersteuning van vakinhoudelijke en vakondersteunende scholing van personen en organisaties binnen de Surinaamse bos- en natuur sector.		
TBI Thema	Capaciteitsopbouw		
Projectduur	2009-2012	Projectbudget	€ 720.000,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Goedkeuring van 13 projecten (zie bijlage II); - Actualisering van voorlichtingsmateriaal, website en formats; - Promotie d.m.v. nieuwsbrieven, voorlichtingsavonden, artikelen over projecten in het Vakblad Bos & Natuur, radio en advertenties; - Intensieve begeleiding en monitoring van projecten, bezoeken van projectactiviteiten. 		

TKF III	Transfer of Knowledge and Development of Expertise for Designing Forest Use and Forest Management Documents – third phase		
Partners	ESS, TBI Suriname		
Financiering	TBI Suriname		
Doelstelling	TKF III stelt zich evenals de vorige projecten TKF I en II tot doel het opdoen van kennis en vaardigheden door individuen binnen de bos- en natuur sector.		
TBI Thema	Capaciteitsopbouw		
Projectduur	2008-2011	Projectbudget	€ 19.500,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Eén TKF trainee startte haar MSc aan de UWI (Barbados); - Database van alle TKF en TSP trainees en studenten; - Launch van het 'Young Professional Network'. 		

BIC	Baseline inventory above ground carbon stocks in different forest types (BIC)		
Partners	CELOS, ALTERRA, SBB, TBI Suriname		
Financiering	CELOS, ALTERRA, SBB, TBI Suriname		
Doelstelling	Bepaling van de bovengrondse hoeveelheid koolstof in Suriname en het geven van een aanzet tot de opzet van een Nationale Koolstof balans.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2007-2011	Projectbudget	€ 66.500,-
Resultaten 2010	Afronding data verzameling en schrijven van het rapport.		

MTP	Facts and Figures on the role of Minor Timber Products in Suriname's economy		
Partners	SBB, TBI Suriname		
Financiering	SBB, TBI Suriname		
Doelstelling	Het verzamelen, analyseren en ter beschikking stellen van data van de bijdrage van kleine houtwaren (MTP's) aan de nationale economie vanaf 2000 tot heden en het aantonen van de potentie van MTP's als onderdeel van een nationaal financierings-mechanisme.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2009-2011	Projectbudget	€ 19.145,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Dataverzameling, veldonderzoek d.m.v. interviews, data analyse; - Infosheet; - MTP rapport in concept. 		

FCP	Formulation of a National Code of Practice for Sustainable Forest Management in Suriname		
Partners	SBB, TBI Suriname		
Financiering	SBB (nfp-FAO), TBI Suriname		
Doelstelling	Het formuleren van een concept nationale 'Gedragscode' voor duurzaam bosbeheer en gebruik op basis van alle relevante nationale wetgeving en internationale verdragen, het CELOS Management Systeem (CMS) en de resultaten van het legaliteits project van 2007.		
Hoofd TBI Thema	Forest products and trade		
Projectduur	2010-2011	Projectbudget	€ 71.000,-
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding projectvoorstel en contractondertekening; - Literatuuronderzoek en aanvang met de formulering van een concept nationale 'Gedragscode'. 		

IFF	Infrastructure and Forest Fragmentation 'Quantifying socio-environmental risks of road infrastructure investments in Suriname by modeling deforestation dynamics'		
Partners	CELOS, TBI Suriname		
Financiering	CELOS, TBI Suriname		
Doelstelling	Het voorspellen van korte en lange termijn effecten van de aanleg van infrastructuur op ontbossing, bosdegradatie, de gevolgen voor REDD+ en andere CO ₂ compensatiemechanismen en ruimtelijke planning.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2010-2011	Projectbudget	€ 30,000
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Literatuur-, laboratorium- en veldonderzoek; - Presentaties over project doelen, context, achtergrond en onderzoeksmodel; - Schrijven van een concept PhD voorstel. 		

BYS	Biodiversity Year 2010 Spots		
Partners	NEDAM, TBI Suriname		
Financiering	NEDAM, TBI Suriname		
Doelstelling	Bewustwording omtrent het belang en behoud van de biodiversiteit, de bedreigingen en het behoud voor toekomstige generaties.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2010	Projectbudget	€ 12,000
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereiding televisie spots door media bedrijf Chetskeys Advertising; - Technische supervisie van de inhoud van de spots; - Uitzending van de spots via de TV in juli en augustus 2010. 		

DTM	Domestic Timber Market		
Partners	TBI Suriname		
Financiering	TBI Suriname		
Doelstelling	De keten van lokaal geproduceerd en verhandeld hout en houtproducten belichten en hierbij tevens de bijdrage van deze keten aan de nationale economie bespreken. Het uitgangspunt is dat een beter gestructureerde en efficiëntere lokale houtmarkt, de bijdrage van de houtsector aan de nationale economie kan vergroten.		
Hoofd TBI Thema	Forest products and trade		
Projectduur	2010 - 2011	Projectbudget	€ 17,000
Resultaten 2010	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbesprekingen met actoren in de sector en inleiders; - Excursies naar een houtexploitatiebedrijf en twee verwerkingsbedrijven; - Workshop te Colakreek met actoren in de sector; - Verslaglegging in een rapport en aanbevelingsdocument ten behoeve van beleid, praktijk en onderzoek, en videoproductie. 		

FAM	Capacity Improvement for Efficient Forest Carbon Stock Assessment and Monitoring		
Partners	Min. RGB, SBB, CELOS, Aidenvironment, TBI Suriname		
Financiering	WWF, TBI Suriname		
Doelstelling	Het ontwikkelen van een monitoring, rapportage en verificatie (MRV) systeem als onderdeel van een nationaal 'Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation Plus' (REDD+) plan, om in aanmerking te kunnen komen voor financiële compensatie bij het inwerking treden van het REDD+ mechanisme.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2010-2011	Projectbudget	€ 83,000
Resultaten 2010	Vorbereiding projectvoorstel en contractondertekening.		

MCB	Postgraduate training in Forest Biology; Combining the courses 'field methods in conservation biology', 'neo-tropic flora' and 'biodiversity assessment tropical forests' of the MSc programme in Conservation Biology		
Partners	NZCS, IGSR, IOL, TBI Suriname		
Financiering	IOL, TBI Suriname		
Doelstelling	Capaciteit versterking in de bos - en natuursector. Dit naar aanleiding van één van de onderzoeksresultaten van het TBI Suriname project 'The status of professionalism of the forest sector in Suriname' waarbij bleek dat er een tekort is aan hoog opgeleide (BSc, MSc, PhD) personen in de sector.		
Hoofd TBI Thema	Biodiversity Conservation and Environmental Services		
Projectduur	2010-2011	Projectbudget	€ 31,000
Resultaten 2010	Vorbereiding projectvoorstel en contractondertekening		

Thema's

Duurzaam bosbeheer

Baseline inventory of Carbon Stocks (BIC)

Een belangrijke vereiste voor een gedegen nationaal bossenprogramma is het monitoren van bossen. In het kader van de klimaatdiscussies, waarbij in het bos opgeslagen koolstof kan worden gecompenseerd, is het ook vereist die koolstof voorraden te bepalen. In 2009 heeft TBI Suriname een project geïnitieerd betreffende een 'Basis Inventaris van Koolstofvoorraden' met de Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht (SBB), het Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Suriname (CELOS) en Alterra-WUR (Wageningen University and Research). Binnen dit project zijn beschikbare en additioneel verzamelde gegevens van boommetingen in proefperken van het CELOS Management Systeem (CMS) getest in het CO₂ Fix model voor koolstof balans berekeningen. In een training door Dr. Eric Arets, tropisch bos ecoloog van Alterra-WUR, zijn deelnemers getraind in het gebruik van het CO₂ Fix model en deden een BSc studente van de Anton de Kom Universiteit van Suriname (AdeKUS) en twee BSc studenten van Van Hall Larenstein (Nederland) hun afstudeer veldwerk binnen dit project. De uiteindelijke projectresultaten worden verwacht in 2011 en kunnen mede dienen als input voor de berekening van een nationale koolstof balans. Een koolstof balans is gebaseerd op het principe dat de koolstofverandering in het bos gelijk is aan de verandering in het bebost oppervlak vermenigvuldigd met een emissie factor.

Formulation of a National Code of Practice for Sustainable Forest Management in Suriname (FCP)

Begin mei 2010 tekende TBI Suriname een overeenkomst met de SBB betreffende de formulering van een nationale praktijkrichtlijn (Code of Practice - CoP) voor duurzaam bosbeheer. De richtlijn is bedoeld om bosbeheerders en houtexploitanten te informeren over de praktijk van duurzame houtoogst en de voorwaarden welke hieraan worden gesteld. Dit betreft zowel de commerciële houtkap als de kleinschalige houtwinning binnen gemeenschapsbossen. Resultaten vanuit het CMS-onderzoek vormen mede de basis voor deze richtlijn.

In gezamenlijk overleg met vertegenwoordigers van het Platform Houtsector Suriname (PHS) werd de consultant Dr. Peter van der Hout belast met het opstellen van een eerste concept praktijkrichtlijn.

Naast het op schrift stellen van de praktijkrichtlijn wordt in dit project ook aandacht besteed aan het consulteren van belanghebbenden, het creëren van draagvlak en het trainen van bosexploitanten in de toepassing van de CoP. Het project wordt uitgevoerd in nauwe samenwerking met SBB, PHS en overige bosgebruikers en - naast TBI Suriname - mede gefinancierd door de national forest programme Facility (nfp-Facility) van de FAO, waarvan de fondsen worden beheerd door de SBB. De richtlijn zal op termijn onderdeel zijn van de voorwaarden waaronder nieuwe houtkapvergunningen en concessies worden verstrekt (en/of verlengd) door het ministerie van RGB.

Forest Carbon Stock Assessment & Monitoring (FAM)

Samen met WWF Guianas participeert TBI Suriname als co-sponsor in een project omtrent de training van personeel van RGB, SBB, CELOS en het Nationaal Herbarium (BBS) in het opzetten en opmeten van 'Carbon plots' (koolstof proefperken) en het verwerken van de gegevens. De eerste helft van de training is verzorgd door Aidenvironment Consultants in november 2010 in proefperken van het FSC gecertificeerde SUMA Lumber N.V. Van dit bedrijf participeerden ook enkele personeelsleden. Het tweede deel van de training wordt in het eerste kwartaal van 2011 vervolgd in proefperken van een ander FSC gecertificeerd bedrijf. Het is de bedoeling dat het ministerie van RGB een Carbon Unit opzet dat de activiteiten voor een nationaal netwerk van Carbon plots verder zal coördineren.

Infrastructure and Forest Fragmentation (IFF)

In 2010 heeft TBI Suriname samen met het CELOS een project opgestart over het effect van wegen infrastructuur op bos fragmentatie. Dit onderwerp is van toenemend belang in ontwikkelingslanden, zoals Suriname, die voor hun economische ontwikkeling hun landelijke wegen infrastructuur (in het binnenland) moeten verbeteren en extra hydro-elektrische capaciteit moeten opwekken om te voorzien in een toenemende vraag naar energie. In de afgelopen jaren zijn de weg naar Afobakka en een deel van de weg naar Atjoni geasfalteerd en ligt het in de lijn der verwachtingen dat het Tapajai stuwmeer zal worden aangelegd.

Sara Olga Ramírez, een GIS-Remote sensing deskundige uit Colombia die haar veldwerk voor de MSc studie Bos-ecologie in 2008 heeft uitgevoerd in het MLA project in het Carolina gebied, is te werk gesteld op het CELOS. Samen met de lokale wetenschappers werkt zij aan het ontwikkelen van ontbossingsscenario's als gevolg van de aanleg van nieuwe- of verbetering van bestaande wegen infrastructuur in zuidelijke richting.

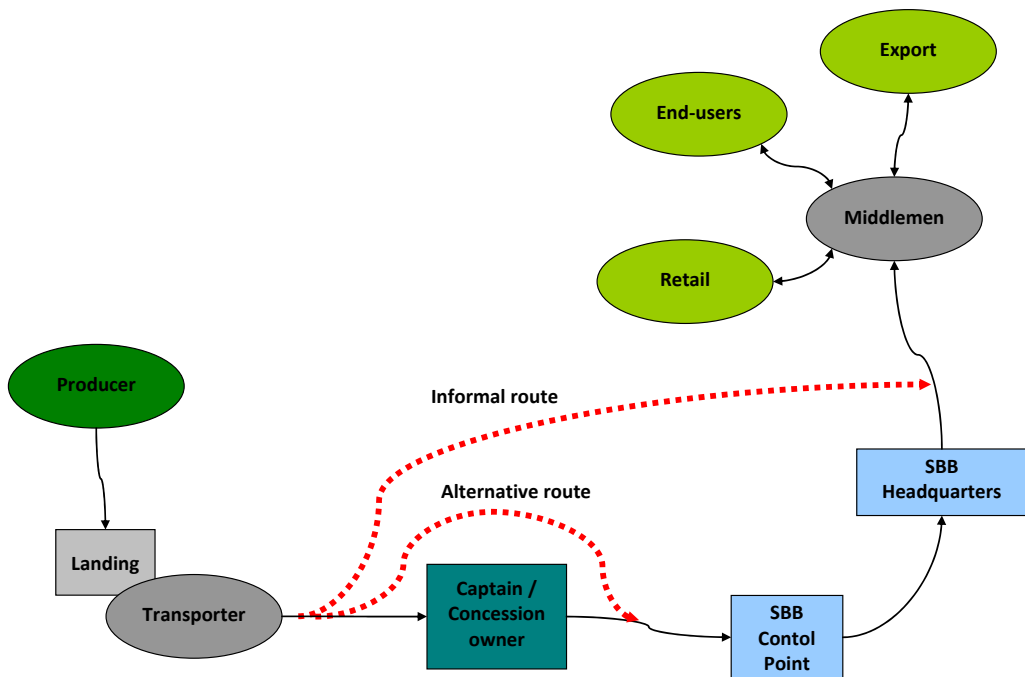
Houtproductie en houtbewerking

The role of Minor Timber Products in Suriname's Economy (MTP)

Naast rondhout en niet-hout bosproducten (non-timber forest products - ntfp) vormen de kleine houtwaren (Minor Timber Products - MTPs) een belangrijke groep van bosproducten. Deze groep speelt een beperkte rol in de nationale boscconomie, maar heeft een belangrijke rol in het inkomen van lokale bewoners die werkzaam zijn in de oogst en verwerking ervan. Volgens de SBB statistieken wordt slechts 0,5 % van de totale jaarlijkse heffing op hout, geïnd op MTPs, opgebracht door een 40-tal geregistreerde producenten. Er waren sterke aanwijzingen dat de werkelijke productie en het gebruik van kleine houtwaren aanzienlijk groter zijn, en daarmee ook het lokaal sociaal-economisch belang. Dit was voor TBI Suriname de aanleiding voor nader onderzoek in deze groep van producten.

Het onderzoek, een samenwerking met de SBB, resulteerde in 2009 in een definitie van 13 soorten producten gebaseerd op metrieke karakteristieken.

In 2010 is, met assistentie van twee NATIN studenten, onderzoek verricht om meer inzicht te verkrijgen in de oogst- en handelsketen van de kleine houtwaren. Ook is onderzoek verricht naar het belang van deze vorm van inkomsten en de bestaanszekerheid voor de producenten. 95 % van de ondervraagde producenten kwalificeerde kleine houtwaren als hun belangrijkste of op één na belangrijkste bron van inkomen. Daarnaast signaleerde 60 % een toename in de productie en de vraag naar hun producten.

Figuur 1: Schematisch overzicht van de MTP transport routes

Domestic Timber Market (DTM)

Op 12 november 2010 organiseerde TBI Suriname de workshop: 'Domestic Timber Market: Inzichten en Ontwikkelingen' te Colakreek, district Para. Het doel was de participanten te informeren en met hen van gedachten te wisselen over de potentie van de lokale houtmarkt. Daarnaast was het belangrijk inzicht te verkrijgen in de tekortkomingen op het gebied van kennis, onderzoek en capaciteit in de bosbouwsector. Dit resulteerde in aanbevelingen ten behoeve van beleid, praktijk en onderzoek die vervat zijn in een rapport en een Aanbevelingsdocument.

Op alle drie gebieden blijkt een scala van maatregelen nodig te zijn om de houtproductie zowel op kwaliteit als in hoeveelheid te verbeteren, een beter ondernemings- en investeringsklimaat te creëren en meer inkomsten te verkrijgen uit de houtsector.

Voorafgaand aan de workshop werden bedrijven bezocht om nader kennis te maken met het houtproductie-, verwerkings- en marketingproces. Op de concessie en zagerij van SUMA Lumber NV te Tibiti, district Para, verkregen de participanten inzicht in de verschillende aspecten van duurzame houtoogst (inventarisatie, kartering, velling, uitsleep en transport van landing naar zagerij) en de rondhoutzagerij. In twee houtverwerkingsbedrijven rondom Paramaribo, Caribbean Parquet Flooring NV en Timber Around NV, werd er een beeld verkregen van de verschillende verwerkingsprocessen van hout en de mogelijkheden van het gebruik van Surinaams hout, zowel voor export als voor lokaal gebruik.

Chainsaw Milling (CSM)

Naast de in-situ rondhoutverwerking met mobiele zaagmolens wordt hiervoor ook gebruikt gemaakt van de motorkettingzaag, het zogenaamde Chainsaw Milling. Hoewel in Suriname tot nu toe onderbelicht, is CSM een wijd verbreide activiteit welke aanleiding kan zijn tot conflict en illegaliteit. Vanaf 2007 is TBI Suriname lid van het Technisch Advies Committee van het EU Chainsaw Milling project in Guyana en streeft sindsdien naar samenwerking op dit onderwerp tussen beide landen. Het project richt zich enerzijds op verbeterde CSM praktijk (duurzaamheid, efficiëntie) terwijl anderzijds wordt gezocht naar aanvullende of alternatieve bosgerelateerde vormen van inkomsten voor de betrokkenen. In het verwerven van draagvlak speelt dialoog een belangrijke rol.

Deze zogenoemde Multi-Stakeholder Dialoog vormt de basis voor het realiseren van duurzame verandering waarbij de tot nu toe opgedane ervaringen in het huidige CSM project van waarde kunnen zijn voor Suriname. In de ETFRN News 52 publicatie droegen Rudi van Kanten (TBI Suriname) en Rewie Matai (SBB) bij met het artikel 'Chainsaw milling in Suriname'. Hier wordt ingegaan op het feit dat in-situ rondhoutverwerking zich in Suriname vooral manifesteert met mobiele zaagmolens en dat indien er hieraan goed richting wordt gegeven dit kan bijdragen tot duurzame ontwikkeling van lokale gemeenschappen.

Forest Dependent Livelihoods

Het TBI Suriname hoofdthema 'In het bos levende gemeenschappen' (Forest dependent livelihoods) heeft tot doel kennis en informatie te verschaffen zodat het ontwikkelingspotentiëel van de Inheemsen en Marrons beter kan worden gestimuleerd. De in het bos levende gemeenschappen zijn een belangrijke schakel voor het in stand houden van onze bossen.

Multidisciplinary Landscape Assessment (MLA)

TBI Suriname heeft samen met bewoners van de Inheemse dorpen Cassipora, Pierre Kondre en Redi Doti in het Carolina gebied onderzoek uitgevoerd naar de potentie van het landschap in samenhang met de aspiraties van de lokale gemeenschappen. Dit project vond plaats in een partnerschap met het CELOS, de Vereniging van Inheemse Dorpschouwen in Suriname (VIDS), de afdeling Natuurbeheer-RGB (NB), de Stichting Wetenschappelijke Informatie (SWI) en Culture Com consultancy.

In samenwerking met de lokale bevolking is een karakterisering gemaakt van hun oordelen, behoeften, cultuur, organisatie en aspiraties, alles in relatie tot het lokale boslandschap. Centraal daarbij staat wat van belang is voor de lokale bevolking in het hun omringende bos. Er is ook een karakterisering gemaakt van de bodem, de vegetatie en andere karakteristieken waarbij de interpretatie zowel is volgens de participerende wetenschappers als de lokale bevolking. Enkele hulpmiddelen hierbij gebruikt zijn Geografische Informatie Systemen en Remote Sensing.

Al het benodigde veldmateriaal is in 2010 verzameld en de verkregen informatie wordt verwerkt in een gebiedsbeschrijving met kaartmateriaal, voorkomende vegetatietypen en details van planten, dieren en de bodem en het traditioneel gebruik hiervan door de lokale bewoners. Verder worden ook vermeld de traditionele regels en gebruiken die bijdragen aan een duurzaam gebruik en bescherming van de biologische rijkdommen. Met de gepresenteerde inzichten kan de lokale gemeenschap zich versterken en kunnen de beleidsmakers en mensen, werkzaam in de sector bos, beslissingen nemen die beter als voorheen inspelen op de behoeften van de lokale gemeenschappen en op het behoud van de biodiversiteit in de bos landschappen.

De MLA methode is afkomstig van het Center for International Forestry Research (CIFOR) en in diverse tropische landen met succes toegepast.

Studentenonderzoek

Binnen de bos en natuur sector heeft Suriname onvoldoende gekwalificeerd kader, zowel in kwantiteit als kwaliteit. Binnen haar projecten en werkveld faciliteert TBI Suriname studenten voor het uitvoeren van hun onderzoek met als doel bij te dragen tot individuele- en waar relevant, institutionele capaciteitsversterking.

Resilience of Anuran Communities against Logging Disturbance (GWL)

Gwen Landburg, werkzaam bij NZCS/CMO en MSc studente Bos en Ecologie van de Universiteit van Wageningen, verdedigde in mei 2010 haar scriptie 'Resilience of anuran communities against logging disturbance'. Hierbij verrichtte zij onderzoek naar het herstellingsvermogen van kikkers (indicator species) na houtkap activiteiten. Het veldwerk vond plaats in de CELOS plots te Kabo in het kader van het Baseline Inventory of Carbon Stocks project. De hoofdconclusie was dat er geen significant verschil was in de populatie van kikkers in onaangetast bos in vergelijking met plots die in 1981 aan een houtkap intensiteit van 46 m³·ha⁻¹ en een eliminatie intensiteit van niet commerciële boomsoorten boven de 20 cm dbh werd onderworpen. Deze behandeling is de zwaarste van het CELOS Management Systeem. De gemeten milieuv variabelen tussen de plots gaven ook geen verschil tussen beide typen plots met uitzondering van bosstructuur.

Karakterisatie van vegetatie op Zanderij I

Carmen van Dijk, MO-B Biologie van het Instituut voor de Opleiding van Leraren (IOL) presenteerde in augustus 2010 haar scriptie getiteld: 'Vegetatie beschrijving van drie landschapstypen in het Zanderij 1 gebied bij het Jan Starke Opleidings- en Ontspannings Centrum (JSOOC)'. De drie vegetatie typen waren kreekbos, hoog drasbos en hoog savannebos. In de laatste werd zowel in de onder- als bovengroei minder planten diversiteit aangetroffen. De gebruikte methodologie is dezelfde als toegepast bij de MLA in het Carolina gebied en de beschikbare informatie kan worden gebruikt voor natuurtoerisme.

Capaciteitsopbouw

Het ontwikkelen van de adequate capaciteit binnen de bos- en natuursector richt zich zowel op het versterken van mensen als organisaties.

Transfer of Knowledge on Forests (TKF)

Het TKF project startte in 2005 en is momenteel in zijn derde fase. Het richt zich vooral, maar niet alleen, op individuele capaciteitsversterking waarbij in 2010 ook extra aandacht is besteed aan het organiseren van de TBI Suriname alumni in het Young Professionals Network (YPN).

In deze derde fase van het TKF-project heeft Gwen Landburg haar MSc studie aan de Universiteit van Wageningen (NL) succesvol afgerond en per september 2010 haar werkzaamheden binnen NZCS/CMO hervat. Aansluitend startte haar collega Usha Satnarain met haar MSc studie aan de University of the West Indies (UWI) in Barbados.

Terwijl beide studies extern werden gefinancierd, respectievelijk door NUFFIC en OAS, heeft TBI Suriname een financiële en inhoudelijke bijdrage geleverd aan het veldwerk in het kader van het afstudeeronderzoek.

Van 27 mei tot 7 juni 2010 hebben Wedika Hanoeman en Charlene Sanches (SBB) en Verginia Wortel (CELOS), deelgenomen aan een veldtraining in Guyana 'Forest Research methods', georganiseerd door de Universiteit van Guyana en uitgevoerd onder leiding van Dr. Francis E. Putz van de Universiteit van Florida (USA). Twee van de jonge onderzoekers zijn bezig te organiseren dat de training in 2011 in Suriname kan plaatsvinden.

De curator van het Nationaal Herbarium van Suriname, Dorothy Traag, werd in de gelegenheid gesteld om haar bijdrage te leveren aan de 'Flora of the Guianas' bijeenkomst van de adviesraad in Washington DC (USA) op 4 en 5 november 2010.

Binnen het TKF-project is aandacht besteed aan het concretiseren van het Young Professionals Network (YPN). Mede gebaseerd op de TBI alumni strategie waarvoor TBI Suriname eerder dit jaar voorstellen ontwikkelde, is het doel van het YPN tweeledig: enerzijds biedt het netwerk mogelijkheden tot het uitwisselen van kennis en ervaring

voor de deelnemers, anderzijds biedt het TBI Suriname de mogelijkheid om de carrières en ontwikkelingen van haar alumni te blijven volgen. Dit laatste is een concrete indicator voor impact van het Tropenbos programma in Suriname.

Dertig jonge deskundigen uit de periode 2006-2010 hebben enthousiasme getoond voor dit initiatief en een algemeen bestuur en activiteitencommissie gevormd. In 2011 zal het YPN verder worden geformaliseerd. De doelstelling is om minimaal vier gezamenlijke activiteiten per jaar te organiseren.

Curriculum vernieuwing voor de BSc Bos & Natuur oriëntatie

Capaciteitsopbouw op het institutioneel niveau werd gecontinueerd van een, in 2009 gestart, project in samenwerking met de Faculteit der Technologische Wetenschappen (FTeW) van de AdeKUS en de VHL onderdeel van de Universiteit Wageningen (WUR). Het project beoogt een bijdrage te leveren aan de vernieuwing van het Bos en Natuur BSc-curriculum en de introductie van competentiegericht onderwijs.

Van 8 tot en met 12 maart werd door VHL een workshop 'Competentie Gericht Onderwijs' (CGO) verzorgd voor 20 (parttime) docenten van de FTeW, waarvan de bosbouworiëntatie en milieuwetenschappen onderdeel uitmaakt. Tijdens de sessies is aandacht besteed aan het 'vertalen' van gewenste competenties voor afgestudeerden in competentieprofielen

voor het onderwijs en de manier van toetsing hiervan. De analyse van knelpunten rondom de invoering van het CGO leverde interessante inzichten op, waaronder:

KNELPUNTEN	OPLOSSINGEN
Onvoldoende bereidheid tot veranderen zolang leiding en docenten niet overtuigd zijn van het CGO	Investeren in het creëren van draagvlak bij zowel management als docenten en studenten
Zowel de ontwikkeling als de invoering van het CGO vergt veel tijd	Leiding zal tijd beschikbaar moeten stellen voor beide aspecten
Gebrekkige motivatie bij docenten en studenten	Werken met prikkels voor docenten; en studenten beter voorbereiden op het CGO
Portfolio beheer (intranet / internet): toegang hiertoe is een voorwaarde maar nu nog onvoldoende	Investeren in breedband internet voorzieningen
Onvoldoende financiële en fysieke middelen	Aanboren van financieringsbronnen (bijvoorbeeld NUFFIC/NICHE programma) en creëren van praktijk mogelijkheden

In 2010 werd een Capacity Needs Assessment (CNA) uitgevoerd waarbij met toekomstige werkgevers een inventarisatie werd gemaakt van de vereiste competenties van AdeKUS afgestudeerden en de aansluiting van het huidige onderwijs hierop. Het onderzoek 'Gediplomeerd, maar ook bekwaam?' is uitgevoerd met bureau Quente uit Wageningen, Nederland en wordt in 2011 gepubliceerd.

Het Capaciteitsfonds Bos & Natuur (CBN)

Projecten die in 2010 een bijdrage hebben ontvangen vanuit het CBN betreffen zowel individuele als institutionele capaciteitsopbouw in de vorm van cursussen en trainingen, voorlichting en bewustwording en de ontwikkeling van diverse trainings- en voorlichtingsmaterialen.

Als aanvulling op het TBI Suriname programma biedt het CBN financiële ondersteuning aan capaciteitsopbouw op lager- en middelbaar niveau. Het fonds staat open voor zowel de overheid, het bedrijfsleven als het maatschappelijk middenveld. Het CBN werd formeel operationeel op 24 februari 2009 en heeft sindsdien 23 aanvragen gehonoreerd.

In 2010 zijn in totaal 22 aanvragen voorgelegd aan de externe beoordelingscommissie van het CBN en als volgt beoordeeld:

Vakinhoudelijk	6 aanvragen ingediend, waarvan 4 goedgekeurd en 1 naar 2011
Vakondersteunend	5 aanvragen ingediend, waarvan 2 goedgekeurd
Voorlichting	11 aanvragen ingediend, waarvan 7 goedgekeurd

Tabel 2: Doelgroepen van de CBN aanvragen 2010

Aanvrager	Project titel	Doelgroepen					
		Beleid	Onderzoeker	Docenten	Leerlingen, Studenten	Gemeenschappen	Publiek
Ministerie van RGB	Boswachtersopleiding Ex-Militairen Module 1a						
Ministerie van RGB	Boswachtersopleiding Ex-Militairen Module 1b						
Stichting Thematische Parken	Kijkwijzer: "Zaden en Pitten uit Bos en Savanne"						
Poly Technic College Suriname	GIS Training SBB						
VSG Wan Hati	Workshop Zonnepanelen						
Stg. Warappakreek	Educatie in Natuur en plantage historie - Warappakreek						
Stg. Samarja	Lesbrieven Zwerfafval Natuuronderwijs voor het LO in Suriname. Handleiding en werkboek						
St. The Back Lot	Jeugdjournaal op pad						
METS	Savanne Educatie Centrum						
MINOV	Beroepskeuze video's over toekomst in de Bos en Natuursector						
CELOS / NARENA	Training in software dat toegepast zal worden bij het modelleren van landschapsdynamica						
NZCS / CMO	Training biostatistiek						
Ministerie RGB	Training Forest Carbon Assessment and Monitoring						

Elke CBN aanvraag werkt door naar groepen in de Surinaamse samenleving. Tabel 2 geeft een overzicht van de doelgroepen waarop de aanvragen in 2010 betrekking hadden. Om een beeld te schetsen van de aard en inhoud van projecten die in het kader van het CBN zijn uitgevoerd, worden hieronder enkele van deze projecten kort beschreven.

Milieulesbrieven Lager Onderwijs

Samen met de afdeling Curriculum van het Ministerie van Onderwijs en Volksontwikkeling (MINOV) heeft de stichting Samarja gewerkt aan de ontwikkeling en toetsing van lesbrieven voor het Lager Onderwijs in het binnenland. De lesbrieven, bedoeld voor alle leerjaren, zijn bedoeld ter ondersteuning van het 'natuurbewustzijn' met een nadruk op 'zwerfvuil'.

De lesbrieven werden goed ontvangen door zowel leerkrachten als leerlingen van de 33 scholen waar ze zijn getest. Ze blijken ook goed geschikt voor gebruik op overige LO-scholen, Groot-Paramaribo en de districten.

ICT trainingen Parkwachters

Het project 'ICT trainingen inheemse parkwachters in Zuid-Suriname' van de Stichting Amazon Conservation Team Suriname had ten doel een vakondersteunende training te geven aan de inheemse parkwachters. Dit gebeurde in de vorm van het bijbrengen van computervaardigheden zodat de deelnemers de informatie en onderzoeksdata die zij verzamelen kunnen vastleggen. Op deze wijze kunnen de parkwachters nu op eenvoudige wijze (via internet) deze informatie delen met collega's uit de bos en natuur sector.

De trainingen waren aangepast vanwege culturele aspecten van de cursisten en werden door zeven van de acht deelnemers met succes afgerond.

Heruitgave en distributie Natuurfilm

Medio 2009 heeft de Stichting Film Suriname (SFS) de film 'Tropi Suri', een natuurvoorlichtingsfilm door en voor de jeugd van Suriname, uitgezonden via diverse TV-zenders in Suriname. Dit was een groot succes en resulteerde in een grote vraag van diverse scholen (zowel lager- als middelbaar onderwijs) om over een kopie van deze film te kunnen beschikken voor onderwijsdoelen en de mediatheken.

Het doel van het project 'Heruitgave en distributie Natuurfilm (DVD) Tropi Suri' was om alle scholen in Suriname te bereiken en de leerlingen bewust te maken van het behoud van het tropisch regenwoud.

Om aan deze vraag te kunnen voldoen heeft SFS, met een bijdrage van het CBN, gewerkt aan een herziene uitgave op DVD, nu ook voorzien van een Engelstalige ondertiteling, en deze verspreid onder 300 scholen in Paramaribo, de districten en het binnenland. Daarnaast is de film op veler verzoek nogmaals uitgezonden via diverse TV-stations.

De film geeft naast informatie over de rijkdom van het Surinaamse bos, gezien door de ogen van de jonge acteurs (de Surinaamse jeugd), ook veel aanknopingspunten voor verdere discussies tijdens het natuurlessen en vormt daarmee een waardevolle aanvulling op dit onderwijs curriculum.

Assistent Boswachters- en Jachttopzieners opleiding Ex-militairen

In 2010 is het Ministerie van RGB gestart met het omscholen van een 40-tal ex-militairen tot assistent-boswachter en assistent-jachttopzieners. Na het met succes afronden van deze opleiding is hen allen een baan gegarandeerd binnen de desbetreffende instituten van het ministerie. Inmiddels zijn de eerste twee modules van deze opleiding afgerond, waarin naast algemene basisvaardigheden zoals EHBO, computervaardigheden, communicatie en rapportage, aandacht is besteed aan basisvaardigheden rondom het werken met de motorkettingzaag, kleine motoren en handgereedschappen en de buitenboordmotor.

De uitvoering van het project wordt volledig gecoördineerd door het JSOOC dat ook de meeste van de inhoudelijke modules verzorgt.

Communicatie

In 2010 is er door TBI Suriname middels een variatie aan communicatie middelen en methoden gecommuniceerd met specifieke doelgroepen en met de gemeenschap.

De communicatie bevorderen tussen stakeholders in de bos- en natuursector is één van de doelstellingen van TBI Suriname. Hiermee beoogt zij een betere samenwerking

tussen de stakeholders te bewerkstelligen en zo te komen tot snellere en constructievere besluitvorming ten behoeve van de sector en van Suriname. In Bijlage III zijn enkele activiteiten per maand opgenomen die belangrijk waren in de communicatie met stakeholders.

Communicatie is een essentieel middel in het laten werken van kennis voor bossen en mensen. In het Young Professionals Network wordt deze kennis onderling uitgewisseld met als insteek de respectieve functies van de leden maar niet gelimiteerd daarin. Het YPN wenst een bijdrage te leveren in verbetering van communicatie betreffende bos gerelateerde beleid- en management issues.

In het MTP en het MLA project was vooral de frequente communicatie met de stakeholders van belang en om hieruit informatie te vergaren, te analyseren en die weer ten dienste te stellen van deze doelgroepen.

In het DTM project was het niet alleen van belang de onderlinge communicatie tussen stakeholders te bevorderen maar ook optimale feedback te genereren en zodoende inzichten te verkrijgen waar de knelpunten zijn in deze sector. Daarom werd gekozen voor het middel van eerst veldbezoeken afleggen naar bedrijven om de productieketen van lokaal geproduceerd en verhandeld hout mee te maken. Vervolgens werd een workshop gehouden met voor deze sector relevante presentaties en werden deze inzichten verder vormgegeven middels discussies. Het resulteerde in een, door de sector ingevuld, rapport ten behoeve van, onder andere, de beleidsmakers, private sector en onderzoeksinstanties.

Vakblad Bos & Natuur

TBI Suriname is de primaire donator van het Vakblad Bos & Natuur en is ook actief in de redactie commissie en overige organisatie.

In 2010 zijn er, conform de planning, vier edities uitgebracht. Aan de vierde editie werd het thema 'Biodiversiteit' gekoppeld in ode aan 'Het internationale jaar van de Biodiversiteit 2010'. De inhoud omvat naast enkele vaste rubrieken (de student, veldbezoek, de boom, ntfp en veiligheid) ook artikelen over onderzoek en actualiteiten.

Om de bijdrage van artikelen te stimuleren zijn er schrijftrainingen georganiseerd. Als eerste werd een schrijfworkshop gehouden voor 20 personen uit partner organisaties, verzorgd door Pieter Schmidt, redactielid van het Nederlands Vakblad Natuur Bos Landschap. Verder werd eveneens voor 20 personen een basis cursus 'creatief schrijven' verzorgd door de Schrijversvakschool Paramaribo hetgeen onmiddellijk resulteerde in artikelen voor de daaropvolgende vakbladen. Ten behoeve van 11 redactieleden en potentiële redactieleden werd de toegespitste cursus 'De rol van de redacteur' gegeven.

In 2010 werd de aanzet gedaan voor een enquête onder de lezers van het Vakblad om informatie te verkrijgen voor het zelfstandig voortzetten van het Vakblad na afloop van het project in 2011.

Groen Overleg

Het 'Groen Overleg' is een communicatieoverleg tussen, in de groene sector actieve organisaties, ACT, CI, SCF, WWF en TBI Suriname en is bedoeld om te komen tot een afstemming op elkaars agenda en projecten. Door deze afstemming kan onder andere worden bereikt dat er wordt samengewerkt aan projecten met een gelijkgericht onderwerp. Ook kan worden voorkomen dat het beoogde doel ten behoeve van de gemeenschap niet wordt gehaald omdat de respectieve activiteiten tegelijkertijd worden uitgevoerd. Verder wordt door de afstemming een efficiëntere en effectievere inzet van beschikbare middelen beoogd welke Suriname optimaal ten goede moeten komen.

Website

In 2010 werd de website (www.tropenbos.org) door TBI Wageningen verder vormgegeven en zijn veranderingen doorgevoerd zoals toevoeging van een foto galerij waar ook van TBI Suriname foto's uit projecten een onderdeel uitmaken. De website werd verder voorzien van informatie over lopende TBI Suriname projecten. TBI Wageningen gaf een aanzet voor communicatie via Twitter, Facebook en YouTube alsook werd de mogelijkheid geboden aan bezoekers van de site om op het RSS systeem te abonneren. In 2010 was het bezoekers aantal 1473, waarvan 1075 nieuwe, en waren de meeste bezoeken afkomstig uit Nederland, Suriname, de Verenigde Staten van Amerika, Engeland en Duitsland. Ter vergelijking: in 2009 was het bezoekersaantal 741 waarvan 566 nieuwe.

Tabel 3: Top 5 landen waar TBI Suriname website bezoek van afkomstig is

Land	Aantal bezoeken	
	2009	2010
1. Nederland	303	538
2. Suriname	174	451
3. VSA	43	71
4. Engeland	22	45
5. Duitsland	20	78
Overige	179	290

TBI Suriname staf

TBI Suriname zette zich in om de organisatie zichtbaar en betrokken te houden door deelname en actieve participatie in, voor de sector, relevante workshops, lezingen, seminars e.d.

De Programme Director participeerde in het '2e Internationale Congres over Biodiversiteit van het Guiana Schild' te Macapá, Brazilië en hield een presentatie 'Inheemse en Marron Agroforestry systemen in Suriname'.

De Capacity Building Officer verzorgde diverse presentaties waaronder één over het CBN fonds ten behoeve van de KKF. Verder 'Visie op de huidige situatie van de arbeidsmarkt: actuele situatie, toekomstige ontwikkelingen/trends' ten behoeve van het UBC project en 'Herzienen van bosheffingen in de bossector' ten behoeve van de SBB. Ten behoeve van een Prochem/KIT workshop presenteerde hij 'Sustainability Principles, Criteria and Indicators for the site selection, plantation establishment for palm oil production in Suriname' en ten behoeve van de AdeKUS (in het kader van het Jaar van de Biodiversiteit) presenteerde hij 'De effecten van boscertificering op Biodiversiteit'.

De Communication Officer verzorgde gedurende vijf maanden het wekelijkse radioprogramma van de SBB 'Bosbouw Perspectief' gericht op algemene informatie en recente ontwikkelingen in bosbouw en bostoezicht.

Management

TBI Suriname Staf

Naam Dr. Rudi F. van Kanten
Functie Programme Director
Neven-taken Part-time docent Agroforestry – AdeKUS
Lid Programme Advisory Committee EU Chainsaw Milling project
Lid Scientific Advisory Committee FORENET project
E-mailadres ptl_tropenbossuriname@yahoo.com

Naam Sietze van Dijk MSc
Functie Capacity Building Officer
Neven-taken Bestuurslid Amazon Conservation Team (ACT) Europe
E-mailadres cbo.tbisur@yahoo.com

Naam Drs. Astra Singh
Functie Communication Officer
E-mailadres com.tbisur@yahoo.com

Naam Vanessa S. Simson BSc
Functie Office / Finance Manager
Neven-taken M.Sc. Student Macro Economie - IGSR
E-mailadres tropenbossuriname@yahoo.com

Naam Ivan Karnadi
Functie Logistiek Assistent / Chauffeur (deeltijds)
E-mailadres log.tbisur@yahoo.com

Naam Drs. Monique Lew
Functie CBN Project Assistent (deeltijds - per maart 2010)
E-mail cbn.tbisur@yahoo.com

Programme Management Unit (PMU)

De PMU bestaat uit de Programme Director, de voorzitter van het Bi-national Committee, de Scientific Coordinator en de Programme Coordinator van het Tropenbos Suriname Programma. De PMU is verantwoordelijk voor het beheer van het TBI Suriname programma en heeft volmacht om de besluiten van het BNC uit te voeren in de persoon van de Programme Director. De PMU rapporteert aan het BNC en vergadert gemiddeld één keer per maand.

Naam Sita Silos-Gangadin MSc
Functie Scientific Coördinator
Organisatie Directeur CELOS

Naam Drs. Sylvia Ang
Functie Programme Coördinator
Organisatie Beleids Adviseur Ministerie van RGB

TBI Suriname Bestuur

Naam Prof. Dr. René G.A. Boot
Functie Voorzitter
Neven-Functie Director TBI Wageningen, Programme Coördinator TBI Columbia
E-mailadres Rene.Boot@tropenbos.org

Naam Dr. Roderick J. Zagt
Functie Secretaris
Neven-Functie Programme Coordinator TBI Suriname en Indonesië
E-mailadres Roderick.Zagt@tropenbos.org

Naam Patrick R. Peneux MSc
Functie Penningmeester
Neven-Functie Assistant Managing Director CKC Surmac N.V.
E-mailadres peneux@gmail.com

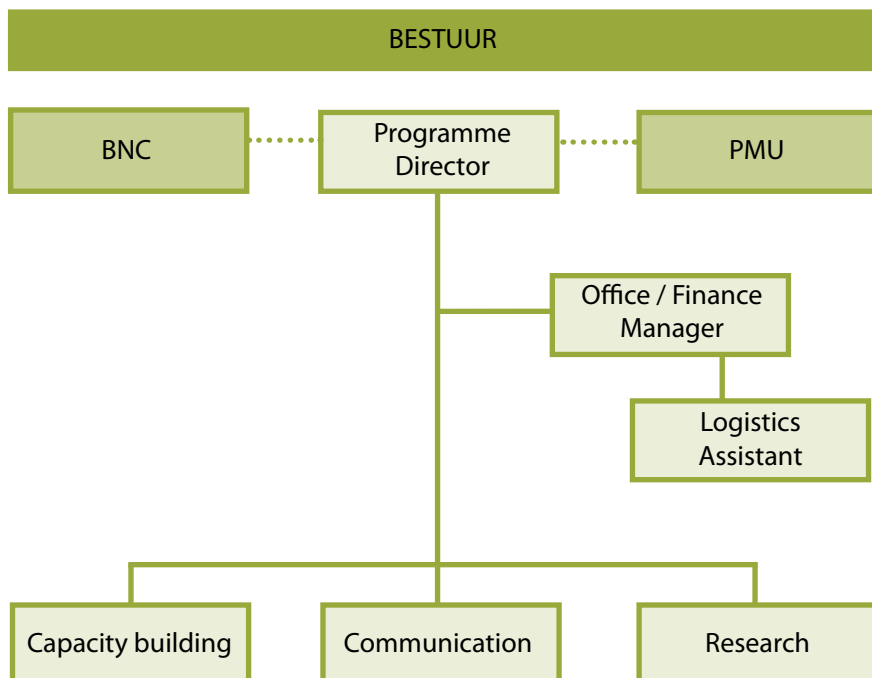
Binational Committee (BNC)

De BNC bestaat uit 15 leden*, waarvan 12 benoemd door de Minister van RGB en 3 leden door TBI. Het BNC vergadert één tot twee keer per jaar. De belangrijkste taken van het BNC zijn:

- Goedkeuring van het Meerjaren Programma, het jaarlijkse werkplan en budget;
- Supervisie van TBI Suriname activiteiten door beoordeling van de halfjaarlijkse voortgangsverslagen;
- Zorg dragen voor de evaluatie van het TBI Suriname Programma door een onafhankelijk team;
- Sturing geven aan het TBI Suriname Programma in termen van missie, strategie en prioriteiten;
- Identificeren van mogelijkheden voor additionele financiering van het TBI Suriname Programma.

* Ten tijde van het opmaken van dit verslag was de BNC nog niet benoemd.

Management structuur

SAKELAU
BOS & NATUUR

MUSEUMSANGRANGGEMAN
DAN BUKITBARU

Partners

TBI Suriname voert haar projecten uit met de volgende partners:

Nationaal

Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Grond- en Bosbeheer (RGB)
Stichting voor Bosbeheer en Bostoezicht (SBB)
Afdeling Natuurbeheer (LBB / NB)
Centrum voor Landbouwkundig Onderzoek in Suriname (CELOS)
Faculteit der Technologische Wetenschappen, Anton de Kom Universiteit van Suriname (FTeW AdeKUS)
Nationale Zoölogische Collectie Suriname (NZCS)
Nationaal Herbarium (BBS)
Institute for Graduate Studies and Research (IGSR)
Instituut voor de Opleiding van Leraren (IOL)

NGO's & Private sector

World Nature Fund Guianas (WWF Guianas)
Vereniging van Inheemse Dorpshoofden in Suriname (VIDS)
Platform Houtsector Suriname (PHS)
Stichting Wetenschappelijke Informatie (SWI)
Environmental Services & Support NV (ESS)
AP&G Consultancy N.V.
Culture Com Consultancy
Aidenvironment

Internationaal

Alterra-WUR
Van Hall Larenstein University of Applied Sciences (VHL)
Wageningen University and Research Centre (WUR)

Overige

Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden (NEDAM)

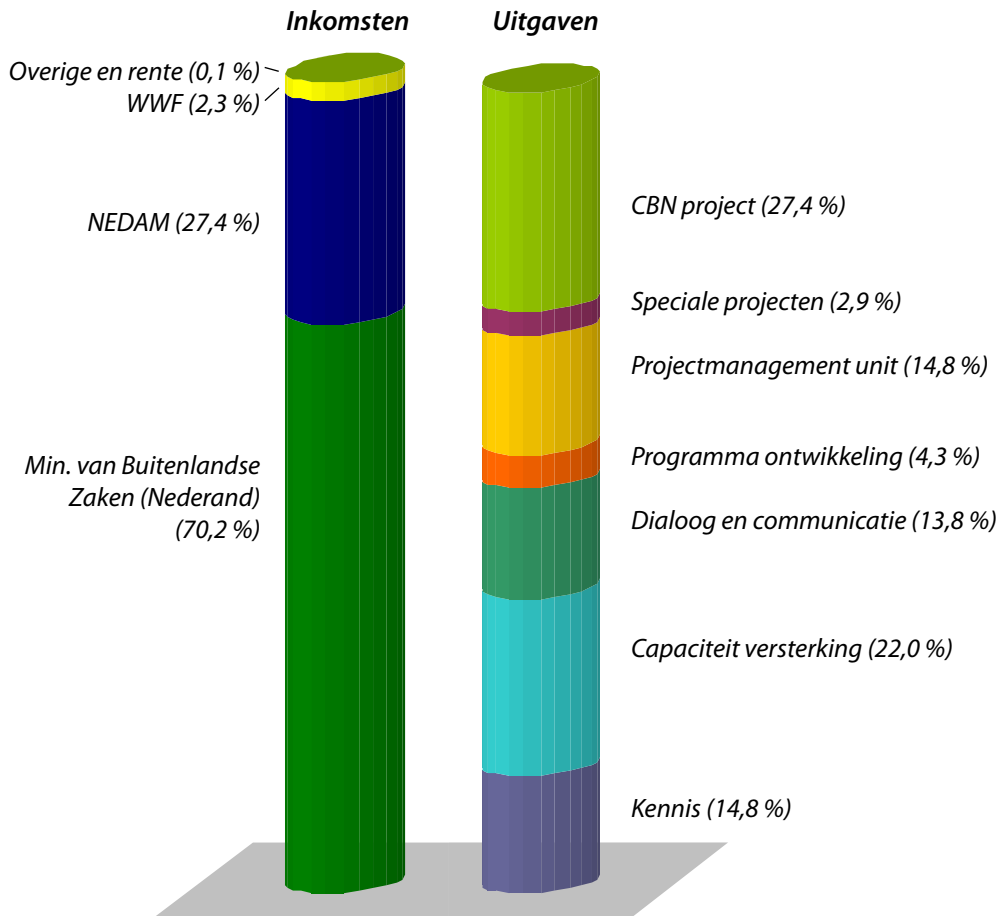

Financiën 2010

TBI Suriname ontvangt voor de uitvoering van haar programma financiële middelen afkomstig van het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken. In 2010 zijn daarnaast ook middelen ontvangen van andere (partner)donoren voor de ondersteuning van specifieke projecten. De partners van TBI Suriname hebben ook een wezenlijke 'in kind' bijdrage geleverd aan de uitvoering van projecten. Deze bijdragen stellen TBI Suriname in staat om haar activiteiten voort te zetten en daardoor het duurzame beheer van tropische bossen te verbeteren ten voordele van de mens en de biodiversiteit.

De financiële middelen zijn, onder andere, verdeeld over de volgende thema's: genereren van kennis, capaciteit versterking van individuen en instituten, dialoog en communicatie en programma ontwikkeling (zie fig. 2 en tabel 4). In verband met de interne financiële verantwoording rapporteert TBI Suriname maandelijks aan het hoofdkantoor in Nederland. De externe financiële controle geschiedt door het accountantskantoor BDO.

Figuur 2: Inkomsten en uitgaven 2010 (in Euro) schematisch weergegeven

Tabel 4: Inkomsten en uitgaven 2010

Inkomsten	Euro	Percentage
Min. van Buitenlandse Zaken (Nederland)	344.914	70,2 %
NEDAM (CBN project)	134.720	27,4 %
WWF (QSJ project)	11.308	2,3 %
Overige inkomsten en rente	280	0,1 %
Totaal	491.222	100 %

Uitgaven	Euro	Percentage
Kennis (algemeen, MLA, BIC, MTP, IFF, FCP)	72.442	14,8 %
Capaciteit versterking (algemeen, MSN, GWL, TKFIII, UBC)	108.161	22,0 %
Dialogoog en communicatie (algemeen, QSJ)	67.721	13,8 %
Programma ontwikkeling	21.016	4,3 %
Project management unit	72.694	14,8 %
Speciale projecten (CMS-1, SAG)	14.468	2,9 %
CBN project	134.720	27,4 %
Totaal	491.222	100 %

CBN uitstaande verplichtingen	Euro
Beheer, audit, advertenties	17.310
Projecten	131.657
Totaal	148.967

Bijlagen

Bijlage I Publicatielijst TBI Suriname

2004	
Publicaties	Issues Paper: Information Issues in the Suriname Forest sector, R. Zagt, TBI Suriname, maart 2004
	Discussions note on the preparation of the TSP Forestry Option Paper (versie 1 & 2), S. van Dijk, TBI Suriname, mei & juli 2004
	Forestry Option Paper, S. van Dijk, TBI Suriname, december 2004
	Overview of Conservation Issues and Needs, B. De Dijn, S. Adhin, TBI Suriname, 2004
2005	
Publicaties	The TBI Suriname Capacity Building Strategy 2005, S. van Dijk, TBI Suriname, 2005
2006	
Publicaties	TBI Suriname Programme Development Proces 2003-2005, B. De Dijn, juni 2006
	Preparing the study of practical scale operation of the CELOS forest management system, workshop proceeding, CELOS / ESS, april 2006
	Preparing the study on practical scale operations of CMS, J. Hendrison, FSS / PHS, mei 2006
	The impact of gold mining on the aquatic ecosystem of Witi creek, Brownsberg, P. Ouboter, G. Landburg, H. Hiwat, V. Wortel, NZCS / CMO, mei 2006
	Options Paper: Forest based livelihoods of the communities of the interior in Suriname, C. Healy, juni 2006
	De huidige status van professionals in de bossensector, J. Menke, Indest, november 2006
	Legality of Timber Harvesting and Trade in Suriname, inception report, ESS / PHS / WWF / TBI Suriname, december 2006
	Assessment of the impacts of gold mining on soil and vegetation in Brownsberg Nature Park, Suriname, E. Arets, P. van der Meer, N. van den Brink, K. Tjon, V. Atmopawiro, P. Ouboter. TBI Suriname / Alterra (Alterra rapport 1359, 2006)

	<p>Lesbundel Bosbeleid in Suriname - M. Playfair; Lesbundel Bosbeheer in Suriname - J. Hendrison / S. van Dijk; Lesbundel Bos- en Houtcertificering - S. van Dijk; Lesbundel Natuurbeheer in Suriname - B. De Dijn; Lesbundel Houtindustrie - L. Comvalius; Lesbundel Onderzoek - J. Menke, 2006</p>
Flyers	<p>Kwikcontaminatie door onverantwoordelijke goudwinningactiviteiten, R. Stutgard, mei 2006</p> <p>Kwik vernietigt mensenlevens, (Nederlands & Saramaccaans), STINASU, 2006</p>
2007	
Publicaties	<p>Legality of Timber Harvesting and Trade in Suriname, ESS / PHS / WWF / TBI Suriname 2007</p>
Infosheets	<p>'The impact of gold mining on the aquatic ecosystem of the Witi creek area in the, Brownsberg Nature Park Suriname', TBI Suriname, oktober 2007.</p> <p>Legality of Timber Harvesting and Trade in Suriname, TBI Suriname, oktober 2007</p> <p>The status of professionalism of the forest sector in Suriname, TBI Suriname, oktober 2007</p> <p>Tropenbos International Suriname Programme, TBI Suriname, november 2007</p>
2008	
Publicaties	<p>Reduced Emissions from Deforestation and Degradation (REDD) als betalingsmechanisme voor duurzaam bosbeheer in Suriname (proceeding), TBI Suriname serie nr. 1, maart 2008</p> <p>UNFF Country Led Initiative, Preparatory Workshop on Financing Sustainable Forest Management: International Developments and Perspectives for Suriname (proceeding), GoS, LNV, TBI Suriname serie nr. 2, juni 2008</p> <p>Classification of a Landsat TM image of the Carolina resort in Suriname and assessment of landscape structure (MSc thesis), S.O. Ramírez, CELOS, Universiteit van Amsterdam, TBI Suriname, 2008</p>
2009	
Publicaties	<p>Rapid Assessment of Existing Financial Mechanisms for Sustainable Forest Management in Suriname, S. Bhairo-Marhé, W. Caldeira, C. Pigot, W. Ramautarsing, GoS, LNV, TBI Suriname serie nr. 3, januari 2009</p> <p>Opportunities for HFLD countries on REDD (proceeding), Min. van RGB, TBI Suriname serie nr. 4, mei 2009</p>
Infosheets	<p>Positioning the Tropenbos Suriname Programme, TBI Suriname, februari 2009</p>

	Transfer of Knowledge on Forest, infosheet, TBI Suriname, ESS, februari 2009
	The Capacity Fund for Forest & Nature, infosheet, TBI Suriname, december 2009
Brochure	Capaciteitsfonds Bos en Natuur, TBI Suriname, juni 2009
Flyers	Capaciteitsfonds Bos en Natuur, TBI Suriname, november 2009
2010	
Publicaties	Improving rural livelihoods: the case of a forest-adjacent village, Pokigron Suriname (MSc thesis), E. Zito, UVA, CELOS, TBI Suriname, januari 2010
	Naar een koolstof balans voor bossen in Suriname, CELOS, SBB, Alterra – WUR, TBI Suriname serie nr. 5, februari 2010
	Bepaling van de bovengrondse CO ₂ fixatie capaciteit van het mesofytisch hoog droogland bos van Suriname: Een studie verricht in het Mapane en het Kabo gebied ter bepaling van de CO ₂ fixatie door de levende bovengrondse biomassa van het hoog droogland bos (BSc afstudeerscriptie), C. Sanches, AdeKUS FTeW, TBI Suriname, februari 2010
	CBN Jaarverslag 2009, TBI Suriname, april 2010
	Long Term Recovery of Anurans from Selective Logging Disturbance (MSc thesis), G. Landburg, WUR, TBI Suriname, mei 2010
	Management proposal for the CELOS silvicultural plots: Inventory of selected CELOS silvicultural plots within the experimental areas of Mapane and Kabo, Suriname (BSc afstudeerscriptie), W. van der Wal, B. Perdijk, VHL, CELOS, TBI Suriname, juni 2010
	Tropenbos International Suriname Jaarverslag 2009, TBI Suriname, juli 2010
	Vegetatie beschrijving van drie vegetatietypen in het Zanderij I gebied bij het JSOOC (MO-B afstudeerscriptie), C. Van Dijk, IOL, TBI Suriname, augustus 2010
Infosheets	Improving rural livelihoods in the heart of Suriname's rainforest, TBI Suriname, maart 2010
	The potential of Minor Timber Products as an income generator from forests in Suriname, TBI Suriname, maart 2010
Vakbladen	Vakblad Bos & Natuur edities 1 - 4, jaargang 1, CELOS, WWF, ESS, TBI Suriname, januari 2010
Video-producties	De CELOS Proefperken: Een noodzakelijk goed, CELOS, TBI Suriname, maart 2010
	Biodiversiteits spotjes, 4 stuks, NEDAM, TBI Suriname, juni 2010
	Domestic Timber Market, TBI Suriname - 2010
	-Veldbezoek: Suma Lumber 10 november 2010 -Veldbezoek: Caribbean Parquet Flooring en Timber Around Hardwood 11 november 2010 -Workshop Colakreek 12 november 2010

Bijlage II Overzicht van CBN goedgekeurde projecten

Bijdragen 2010

In 2010 is door het CBN fonds voor een totaalbedrag van SRD 868.603 (€ 241.279) toegekend aan de uitvoering van projecten. Dit is 96 % van het totaal beschikbare budget (€ 251.120), waarmee geconcludeerd mag worden dat vanuit een bestedingsperspectief het voor 2010 gestelde doel grotendeels gehaald is. De CBN bijdragen aan projecten in 2010 zijn vermeld in tabel 5.

Tabel 5: CBN projecten en CBN bijdragen in 2010

Codering	Aanvrager	Projectnaam	Bedrag (in SRD)	
			Begroet	Realisatie
Goedgekeurde en inmiddels afgeronde projecten in 2010				
2010/003A	Ministerie van RGB	Boswachtersopleiding Ex-Militairen Module 1a	51.298	41.843
2010/003B	Ministerie van RGB	Boswachtersopleiding Ex-Militairen Module 1b	139.800	139.800
2010/010	VSG Wan Hati	Workshop Zonnepanelen	11.360	6.390
Goedgekeurde en nog in uitvoering zijnde projecten in 2010				
2010/005	Stg. Thematische Parken	Kijkwijzer: 'Zaden en Pitten uit Bos en Savanne'	27.106	
2010/009	Poly Technic College Suriname	GIS Training SBB	88.141	
2010/015	Stg. Warappakreek	Educatie in Natuur en plantage historie - Warappakreek	92.852	
2010/016	Stg.Samarja	Producersen werkboek en hand-leiding Zwerfafval Natuuronderwijs voor het Lager Onderwijs	149.565	
2010/023	Stg. The Back Lot	Jeugdjournaal op pad	23.143	
2010/024	METS	Savanne Educatie Centrum	35.000	
2010/026	Ministerie MINOV	Beroepskeuze voorlichtingsvideo's in de Bos en Natuursector	51.000	
2010/027	CELOS / NARENA	Training in software DINAMICA EGO; het modelleren van landschapsdynamica	10.670	
2010/028	NZCS / CMO	Training biostatistiek	62.389	
2010/035	Ministerie RGB	Capaciteitsopbouw t.b.v. efficiënte koolstofbepaling in Surinaamse bossen	126.279	
Totale bijdrage (lopende en afgeronde projecten) 2010 in SRD			868.603	

Bijdragen 2009

Van de 10 projecten die in 2009 zijn gestart zijn er inmiddels zeven afgerond. De bijdragen staan vermeld in tabel 6.

Tabel 6: Overzicht van CBN projecten en CBN bijdragen in 2009

Codering	Aanvrager	Projectnaam	Bedrag (in SRD)	
			Begroot	Realisatie
Goedgekeurde (2009) en inmiddels afgeronde projecten (2010)				
2009/002	Stg. Semoisi / Stg. Equalance	Praktijktrainingen Bosexploitatie, houtverwerking en ondernemerschap	42.380	42.377
2009/008	AdeKUS / Van Hall Larenstein	Training GIS en Bosgebruiksplanning in Stoelmanseiland regio	64.843	55.910
2009/009	Stg. Samarja / MINOV	Lesbrieven 'mileu en zwerfafval' voor Lager Onderwijs in het binnenland	30.035	30.035
2009/014	ACT Suriname	ICT training inheemse 'Forest Guards' in Zuid-Suriname	21.518	26.274
2009/016	Ministerie ATM	Eerste Nationale Klimaatconferentie in Suriname	39.400	39.400
2009/019	Ministerie RGB	RGB deelname KKF beurs: LBB, SBB, Stinasu, JSOOC presentatie	28.375	23.700
2009/020	Stg. Film Suriname	Productie en distributie DVD 'TropiSuri' Documentaire	8.520	10.490
Goedgekeurde (2009) en nog in uitvoering zijnde projecten (2010)				
2009/003	CELOS / Amazon Initiative	Trainingen RAVA PEN inventarisatie de data analyse	38.410	
2009/015	CELOS / AdeKUS	Training 'Tailor Made Guidelines' voor van Agroforestry systemen	69.300	
2009/023	Pater Ahlbrinck Stichting	Training kweek (kwekerijen) en teelt van Podosiri en Koemboe	47.935	
Totale bijdrage (lopende en afgeronde projecten) 2009 in SRD			390.716	

Bijlage III 2010 in vogelvlucht

Januari Februari Maart April Mei Juni Juli Augustus September Oktober November December

Op donderdag 14 januari werd de 1^e editie van 'Vakblad Bos & Natuur' gepresenteerd. Van dit project is het CELOS de projectdrager, TBI Suriname de financier, WWF Guianas de cofinancier en ESS de mede-uitvoerder. Bij deze gelegenheid werden aan de circa 80 aanwezigen de eerste kopieën uitgereikt, waaronder ook de ministers Jong Tjien Fa (RGB) en Amarello-Williams (ATM) en Rudi van Kanten (Programme Director TBI Suriname). Ook in gebieden buiten Paramaribo, zoals Cassipora, werd het vakblad enthousiast ontvangen en met grote interesse gelezen, zoals bleek tijdens een veldbezoek op 16 januari.

Januari **Februari** Maart April Mei Juni Juli Augustus September Oktober November December

De productie van kleine houtwaren (MTPs) zijn een onderbelichte activiteit. Tijdens een veldbezoek op 09 februari in het gebied van Cabendadorp werd een demonstratie gegeven van de 'Chainsaw Milling' praktijk (het maken van planken met de kettingzaag) in de productie van MTPs.

Charlene Sanches, AdeKUS Bosbouw studente, behaalt haar BSc titel op 25 februari. Zij verdedigde haar thesis '*Bepaling van de bovengrondse CO₂ fixatie capaciteit van het Mesofytisch hoog droogland bos van Suriname: Een studie verricht in het Mapane en het Kabo gebied ter bepaling van de CO₂ fixatie door de levende bovengrondse biomassa van het hoog droogland bos*'. Zij werd mede begeleid door Rudi van Kanten en is de 14^e student die afstudeerde sinds de oprichting van de studie Bosbouw in 1976.

Januari Februari **Maart** April Mei Juni Juli Augustus September Oktober November December

In samenwerking met de Anton de Kom Universiteit van Suriname en de Van Hall-Larenstein Universiteit Nederland (VHL) werd van 08 - 12 maart een workshop gehouden over competentie gericht onderwijs ten behoeve van bos en natuur gerelateerde studies. In de workshop die stond onder leiding van Wilma Driessen (VHL) verzorgde Sietze van Dijk een presentatie over de historische, recente en toekomstige ontwikkelingen en trends in de bosbouw.

Op 18 maart presenteerde Rudi van Kanten de 27 minuten durende video documentaire 'De CELOS Proefperken: een noodzakelijk goed!' aan Sita Silos, directeur van het CELOS. Het betreft een TBI Suriname productie waarin het belang van de CELOS proefperken te Kabo en Mapane centraal staat en de noodzaak tot hun behoud wordt benadrukt. In deze proefperken wordt onder andere onderzoek gepleegd naar duurzame houtkap met gebruikmaking van het internationaal bekend CELOS Management Systeem.

Januari Februari Maart **April** Mei Juni Juli Augustus September Oktober November December

Het Capaciteitsfonds Bos en Natuur bezocht op 01 april het Bakkie/Warappakreek gebied (Commewijne) met Bas Spek van Stichting Warappa. Het betrof ondersteuning aan de ontwikkeling van het oude plantagegebied voor toerisme- en milieu beschermingsdoeleinden.

Gedurende 10 weken, vanaf 19 april, werden 20 personen getraind in het schrijven van semiwetenschappelijke artikelen door Ruth San A Jong en Marvin Hokstam van Schrijversvakschool Paramaribo. Dit vond plaats binnen het project van het Vakblad Bos & Natuur.

Januari Februari Maart April **Mei** Juni Juli Augustus September Oktober November December

Het CBN project in Semoisi/Penpen van Stichting Equalance werd afgrond op 05 mei. Twaalf deelnemers ontvingen een certificaat voor de training over duurzame houtkap, verwerking en plaatselijke bedrijfsontwikkeling. Drie deelnemers ontvingen ook het certificaat van het JSOOC voor de training van duurzaam bosgebruik en het gebruik van de kettingzaag.

TBI Suriname participeerde op 18 mei in de Research- en Informatiedag van de AdeKUS waarbij het thema van Biodiversiteit centraal stond. Sietze van Dijk gaf een presentatie getiteld: 'De effecten van boscertificering voor onze biodiversiteit'.

Januari Februari Maart April Mei **Juni** Juli Augustus September Oktober November December

Rudi van Kanten participeerde op 07 juni in een workshop over de resultaten van een studie naar de duurzaamheid van het Nassau Bauxiet Project. Een 160-170 km lange weg is geprojecteerd, in voornamelijk bebost gebied, ten behoeve van bauxiet transport van Nassau naar Paramaribo.

Op 07 juni ontvingen 18 deelnemers een certificaat van de Schrijversvakschool Paramaribo, waaronder Vanessa Simson en Astra Singh van TBI Suriname. Met de training 'Effectief Schrijven' beoogde projectdrager CELOS medewerkers van diverse instituten uit te rusten met een basis aan schrijfkennis ten behoeve van het Vakblad Bos & Natuur.

Op 22 juni werd te Redi Doti, in het kader van het MLA project, een karteringsexercitie uitgevoerd door 14 medewerkers van het CELOS en 1 van de VIDS. Het betreft kartering van de middelen van bestaan van de gemeenschappen Cassipora, Pierre Kondre en Redi Doti. Rudi van Kanten sprak de aanwezigen ook toe en wees hen op de voordelen van het hebben van de kaarten en het belang van samenwerking.

Januari Februari Maart April Mei Juni **Juli** Augustus September Oktober November December

Gedurende 6 weken, vanaf 19 juli, werden 1 minuut tv spotjes vertoond over Biodiversiteit via diverse tv stations. Dit gebeurde in het kader van het Jaar van de Biodiversiteit en was een gezamenlijk project van TBI Suriname en de Ambassade van het Koninkrijk der Nederlanden.

Op 31 juli ronden Ivan Karnadi en Astra Singh met succes het examen af van de training 'Eerste Hulp Bij Ongelukken' verzorgd door het Rode Kruis van Suriname. De training werd gevolgd in het kader van het interne bedrijfsveiligheidseisen.

Januari Februari Maart April Mei Juni Juli **Augustus** September Oktober November December

Van 01 tot en met 04 augustus werd de '2nd Biodiversity Congress Guiana Shield' gehouden te Macapá, Brazilië. Rudi van Kanten was hierbij dagvoorzitter bij 2 sessies en presenteerde samen met Anwar Helstone (CELOS) tevens een rapport over 'Indigenous and Maroon Agroforestry Systems in Suriname'. De Surinaamse delegatie bestond uit 27 deelnemers van AdeKUS, NZCS, CELOS, IGSR, TBI Suriname, en één journalist.

Op 11 augustus werd een CBN overeenkomst getekend met Bas Spek, directeur van Stichting Warappa, voor het vervaardigen van educatief materiaal en ter ondersteuning van informatie faciliteiten voor het Warappakreek gebied (District Commewijne). Op deze dag werd ook een CBN overeenkomst getekend met Denise Kort, directeur van het PTC, betreffende de ontwikkelingen van een standaard GIS training voor de bos sector.

In Corriverton, Guyana, namen Sietze van Dijk en Marieke Wit (TBI Wageningen) deel aan de 'Multi-stakeholder Dialogue Region 6' van het EU Chainsaw Milling (CSM) project. Dit vond plaats van 17 tot en met 20 augustus. Het doel van deze dialoog was het vinden van opties voor verbetering en alternatieven voor CSM. Hierbij werd aan de 28 deelnemers ook een demonstratie voorgehouden van de kettingzaag en de mobiele zaagunit.

De Nationale Assemblee (DNA) hield als eerste in de reeks van parlementaire informatiesessies, een door de UNDP gecoördineerd seminar over 'Milieu en Energie' op 20 augustus. 34 parlementariërs volgden de zeven presentaties, waaronder 'Duurzaam Bosbeheer en REDD+' door Rudi van Kanten.

Januari Februari Maart April Mei Juni Juli Augustus **September** Oktober November December

Op 01 september hield het Ministerie van RGB een workshop getiteld 'Capacity Improvement for efficient Forest Stock Assessment'. Hierbij hielden Sylvia Ang (Project Manager) en Marijke van Kuijk (consultant) presentaties over het belang van inventariseren en monitoren van het bos. Veertig deelnemers van diverse stakeholders, waaronder TBI Suriname, namen deel hieraan.

Op 20 september hield Rudi van Kanten een presentatie over het TBI Suriname programma ten behoeve van de Minister van RGB, Martinus Sastroedjo, en zijn stafleden. Onder de aanwezigen waren ook de leden van de TBI Suriname PMU, DNA lid Oesman Wangsabesari en waarnemend Hoofd LBB Yvette Merton.

Het CBN project van de METS 'Savanna Education Center' werd getekend op 30 september door Rudi van Kanten en Armand Bhagwandas, directeur METS. Het doel van het centrum is informatie te bieden aan het algemeen publiek, en specifiek jongeren, over het belang van de biodiversiteit van het Zanderij-Savanna gebied. De opening vond plaats op 22 december.

Januari Februari Maart April Mei Juni Juli Augustus September **Oktober** November December

Ten behoeve van de deelname aan de 16^e CoP Klimaat Conferentie te Cancún, Mexico in december werd met The Back Lot een overeenkomst getekend op 06 oktober. Met financiering van het CBN fonds werd de tv ploeg van het '10 minuten Jeugd journaal' in staat gesteld deel te nemen. Elke dag van de conferentie (29 november – 10 december) werd verslag uitgebracht ten behoeve van de jeugd over de besprekingen met het doel hen te informeren over wereld klimaat kwesties.

Schrijversvakschool Paramaribo verzorgde van 15-20 oktober de schrijftraining 'De rol van de redacteur' voor 11 personen. Naast leden van de redactie en de projectpartners namen ook enkelen deel van de AdeKUS en CI.

Op 27 oktober kwam de 4^e editie uit van het Vakblad Bos & Natuur. De inhoud van dit nummer was speciaal gewijd aan het thema Biodiversiteit in navolging van de uitroeping van 2010 tot Internationaal Jaar van de Biodiversiteit.

Januari Februari Maart April Mei Juni Juli Augustus September Oktober **November** December

Het CBN fonds ondersteunde in 2010 ook het PAS podosiri project. Hiertoe werd een veldbezoek afgelegd op 04 november bij een aanplant dichtbij Moengotapoe (Oost Suriname) door Sietze van Dijk, Monique Lew en Mariska van der Sluys (PAS). Bezocht werd een kwekerij en posodiri (*Euterpe oleracea*) aanplant. De eerste aanplant uit de kwekerij is gepland voor begin 2011.

Op 09 november verzorgde Sietze van Dijk een presentatie over het CBN fonds bij de Kamer van Koophandel en Fabrieken voor de private sector. Naast Roderick Zagt (TBI Wageningen) en Monique Lew waren er 16 ondernemers aanwezig.

Januari Februari Maart April Mei Juni Juli Augustus September Oktober November **December**

Op de 4th PAC meeting van het EU Chainsaw Milling project op 09 december werd er gerapporteerd over de ontwikkelingen van 2010 en werd het Werkplan 2011 gepresenteerd met participatie van Rudi van Kanten. De besprekingen omvatten de

Multi-Stakeholder Dialoog en het Gemeenschapsbossenplan. Een volgend project start in 2011 en concentreert zich op het FLEGT-VPA met een overlap van het huidige Chainsaw Milling project.

Op 14 december werd het FAM project getekend met de partner CELOS, RGB, SBB en Aidenvironment. Het betreft het trainen van medewerkers in koolstof metingen ten behoeve van het REDD+ project.

Uit het Transfer of Knowledge for Forests III project ontstond het initiatief voor een Young Professionals Network voor de bos en natuur sector. Zestien potentiële leden organiseerden hiertoe de eerste meeting op 15 december.

Op 21 december werd een overeenkomst getekend met het NZCS, IOL, IGSR voor het opstarten van een MSc opleiding in 'Forest Biology' waarbij de vakken 'fieldmethods in conservation biology', 'neotropic flora' en 'biodiversity assessment tropical forests' worden gecombineerd.

By making knowledge work for forests and people, Tropenbos International contributes to well-informed decision making for improved management and governance of tropical forests. Our longstanding local presence and ability to bring together local, national and international partners make us a trusted partner in sustainable development.

www.tropenbos.org